

บทที่ 3

ศึกษาวิเคราะห์การประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ

การดำเนินงานในการศึกษาวิเคราะห์การประพันธ์ทำนอง เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ ผู้วิจัยได้นำหลักทฤษฎีและแนวคิดทางดุริยางคศิลป์ไทยจากผู้ทรงคุณวุฒิท่านต่างๆ และนำหลักทฤษฎีทางดุริยางคศิลป์ไทยจากสถาบันอันเป็นที่ยอมรับ มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์
2. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์
3. ข้อตกลงเบื้องต้น
4. การศึกษาวิเคราะห์

ทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์

ทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ทางดุริยางคศิลป์ไทย ที่ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์การประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ มีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการวิเคราะห์ดนตรีไทยของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี
พิชิต ชัยเสรี ได้กล่าวถึง หลักในการวิเคราะห์ดนตรีไทย ไว้ว่า

“...หลักในการวิเคราะห์ดนตรีไทย โดยใช้แนวคิดทางพุทธปรัชญา
สุนทรียศาสตร์ และทฤษฎีดนตรีตะวันตก ว่า การวิเคราะห์ดนตรีไทย
ต้องอธิบายได้ด้วยภูมิปัญญาไทย โดยปราศจากอคติ ต้องแยกข้อดีและ
ข้อด้อย โดยวิเคราะห์ในเรื่องรูปแบบ (Form) ทาง (Scale) ลีลาทำนอง
(Style) ภาระของจังหวะหรือรูปแบบจังหวะ ช่วงเสียง และขั้นคู่เสียง
(Range & Interval) ลักษณะการลงจบ (Cadence)...”

(พิชิต ชัยเสรี อ้างถึงใน ดุษฎี มีป้อม, 2544: 9)

จากแนวคิดในการวิเคราะห์ดนตรีไทยของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เรื่องของ สังคีตลักษณ์ กลุ่มเสียงปัญญามูล กระสวนของทำนองเพลง ทาง เม็ดพราย เทคนิคการบรรเลงและการใช้กลวิธีพิเศษ ของเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครุสมภพ ข้าประเสริฐ

2. แนวคิดการวิเคราะห์ดนตรีไทยของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุดม อรุณรัตน์ อุดม อรุณรัตน์ ได้กล่าวถึง หลักในการวิเคราะห์ดนตรีไทย ไว้ว่า

“...ปรัชญาทางศิลปะต้องการมองรวมต้องมองภาพรวมทั้งเพลง ตรงไหนโยงใยด้วยกัน เหมือนกับการมองดวงจันทร์ ถ้ามองแยกจะบอกว่า ดวงจันทร์กลม สีเหลือง พอกกลม ดวงจันทร์ก็เป็นลูกฟุตบอล ได้ไซรีเปล่า เป็นลูกมะนาวได้รีเปล่า ได้ไซมัย สีเหลืองเป็นทองได้รีเปล่า เป็นดอกดาวเรืองได้รีเปล่า นี่การมองแยกนะ ถ้าเรามองอย่างศิลปะ ดวงจันทร์ให้ความสว่างไสว ให้ความร่มเย็น ให้อารมณ์ความรู้สึกอะไร มองอย่างศิลปะ

เพราะฉะนั้นการวิเคราะห์เพลง การมองเพลงไทย วิเคราะห์เฉพาะลูกตก แต่ไม่มองว่า กว่าจะเป็นลูกตกมันอยู่ตรงไหน นี่แหละสุนทรียะมันอยู่ตรงนั้น แบบของความงามมันอยู่ตรงไหน ต้องเอามาให้ได้ มันยาก ต้องผ่านความยากให้ได้ คือเพลงไทยต้องมองทั้งเพลง ไม่ใช่มองแต่ลูกตก เด็กมัธยมก็พูดได้เรื่องลูกตก อย่างเราพูดอย่างเด็กไม่ได้ ต้องพูดอย่างนักปราชญ์ ต้องวิเคราะห์ว่า ดวงจันทร์ไม่ใช่กลม ไม่ใช่สีเหลือง อย่างครูวิเคราะห์ดอกกุหลาบอย่างนักชีววิทยาก็วิเคราะห์ว่าดอกกุหลาบคือการเจริญงอกงามของปลายกิ่ง ถ้าให้ปุ๋ยดอกจะเจริญ ดอกโตเท่านั้น ถ้าให้ปุ๋ยไม่ดีจะเท่านี้ สีสีนต่างกันยังไง แต่วิเคราะห์อย่างนักดนตรี วิเคราะห์อย่างศิลปะ ดอกกุหลาบนี้ให้น้ำหอม น้ำหวาน ใหม มีกลิ่นซ้อนกันทำไม สีดอกกุหลาบดอกนี้ ทำไมไม่เหมือนสีดอกกุหลาบอื่นในโลก มันไปเลยแหละ มันหลุดเลยไซมัย ต้องหลุดอย่างนี้

ทำไมเราจะเอาดอกกุหลาบที่เราประทับใจ มาตีแผ่ให้คนอื่นเห็นว่า ดอกกุหลาบที่เราวาด ออกมามันสวยไหม มันต้องเป็นอย่างนั้นนะ ศิลปะ มองศิลปะให้มองรวม อย่ามองแยก ถ้ามองแยกไม่ได้เลย...”

(อุดม อรุณรัตน์, 2547: 56-57)

จากแนวคิดในการวิเคราะห์ดนตรีของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุดม อรุณรัตน์ พบว่ามีแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ในเรื่องของวิชา สุนทรียศาสตร์ โดยวิเคราะห์ดนตรีไทยแบบองค์รวมทั้งเพลง ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดในการวิเคราะห์ดนตรีไทยของทั้งสองท่าน มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานศึกษาวิเคราะห์เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้นทางครูสมภพ ข้าประเสริฐ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์

นิยามศัพท์เฉพาะ ที่ผู้วิจัยใช้อ้างอิงในการศึกษาวิเคราะห์ การประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ข้าประเสริฐ ผู้วิจัยได้อ้างอิงคำศัพท์จากงานนิพนธ์ทางดุริยางคศิลป์ไทย ดังต่อไปนี้

1. หนังสือ ศัพท์สังคีต โดยครูมนตรี ตราโมท
 2. บทความเรื่อง "ดนตรีจะมีค่า ถ้าเข้าถึงภาษาดนตรี" และบทความเรื่อง "กลอนระนาด" โดยครูประสิทธิ์ ถาวร
 3. หนังสือ เกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย โดยทบวงมหาวิทยาลัย
 4. วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาลักษณะทางเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงพญาโศก ของครูพุ่ม บานปุยะวาทย์" โดยดุชฎี มีป้อม
 5. วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การวิเคราะห์ทางระนาดทุ้มเพลงเชิดจีน" โดยไพฑูริย์ เฉยเจริญ
ดังมีรายละเอียดของคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้
1. เก็บ ได้แก่ การบรรเลงที่เพิ่มเติมเสียงสอดแทรกแซง ให้มีพยางค์ที่ขึ้นกว่าเนื้อเพลงธรรมดา ถ้าจะเขียนเป็นโน้ตสากลในจังหวะ 2/4 ก็จะเป็นจังหวะละ 4 ตัว ห้องละ 8 ตัว (เข็มนิ้ว 2 ชั้น ทั้ง 8 ตัว)
 2. คู่ หมายถึง 2 เสียง และเสียงทั้ง 2 นี้อาจบรรเลงให้ดังพร้อมกันก็ได้ หรือดังคนละทีก็ได้ เสียงทั้ง 2 นี้ห่างกันเท่าใดก็เรียกว่า คู่เท่านั้น แต่การนับจะต้องนับเสียงที่ดังทั้ง 2 รวมอยู่ด้วย สมมุติว่า เสียงหนึ่งอยู่ที่อักษร บ. อีกเสียงหนึ่งอยู่ที่อักษร พ. การนับก็ต้องนับ 1.บ 2.ป 3.ผ 4.ฝ และ 5.พ คู่เช่นนี้ก็ต้องเรียกว่า "คู่ 5"
 3. เดี่ยว เป็นวิธีการบรรเลงอย่างหนึ่ง ที่ใช้เครื่องดนตรีจำพวกดำเนินทำนอง เช่น ระนาดฆ้องวง จะเข้ ซอ บรรเลงแต่อย่างเดียว การบรรเลงเครื่องดำเนินทำนองเพียงคนเดียว ที่เรียกว่า "เดี่ยว" นี้ อาจมีเครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ โหม่ง โทน รำมะนา สองหน้าหรือกลองแขก

บรรเลงไปด้วยก็ได้ การบรรเลงเดี่ยวอาจบรรเลงตลอดทั้งเพลงหรือแทรกอยู่ในเพลงใดเพลงหนึ่ง เป็นบางตอนก็ได้

4. **ทอด** ก. หมายถึงการผ่อนจังหวะให้ช้าลง โดยมากใช้กับการบรรเลงก่อนที่จะจบเพลงหรือจบท่อน เพื่อความเรียบร้อยพร้อมเพรียง เช่น *ทอดให้ร้อง* ก็หมายถึง ผ่อนจังหวะให้ช้าลงเพื่อสะดวกแก่การร้อง

5. **ท่อน** คือ กำหนดส่วนใหญ่ส่วนหนึ่งๆ ซึ่งแบ่งออกจากเพลง

อธิบาย: โดยปรกติเมื่อบรรเลงเพลงใดก็ตาม หากจบท่อนหนึ่งๆ แล้วมักจะกลับต้นบรรเลงซ้ำท่อนนั้นอีกครั้งหนึ่ง ที่กล่าวนี้มีไว้ว่าเพลงทุกเพลงจะต้องมีหลายๆ ท่อนเสมอไป บางเพลงอาจมีท่อนเดียวจบ หรือมี 2 ท่อน หรือหลายๆ ท่อนจึงจบก็ได้

6. **ทาง** 1. หมายถึงวิธีดำเนินงานโดยเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละอย่าง เช่น ทางระนาดเอก ทางระนาดทุ้ม และทางซอ ซึ่งแต่ละอย่างต่างก็มีวิธีดำเนินงานของตนแตกต่างกัน

7. **ทำนอง** คือเสียงสูงๆ ต่ำๆ ซึ่งสลับสับสนกัน จะมีความสั้นยาวเบาแรงอย่างไร ก็แล้วแต่ความประสงค์ของผู้แต่ง

8. **ย่อ** หมายถึง การร้องหรือบรรเลงอย่างหนึ่งซึ่งประดิษฐ์ทำนองให้เสียงที่ควรจะตกลงตรงจังหวะไปตกลงภายหลังจังหวะ เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำนองของประโยคนั้น ก็จำจะต้องยาวกว่าประโยคธรรมดา

9. **ล่องหน้า** หมายถึง การร้องหรือบรรเลงอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นเครื่องดนตรีอย่างใดอย่างหนึ่ง พลิกแพลงทำนองบรรเลง โดยตัดทำนองให้สั้นเพื่อไปถึงเสียงที่จะตกจังหวะให้ตกก่อนเครื่องดนตรีอื่นๆ คือบรรเลงขึ้นต้นประโยคพร้อมกับเครื่องดนตรีอื่นๆ แต่ให้สุดประโยคก่อน

10. **ลัก** หรือ "ลักจังหวะ" หมายถึงการร้องหรือบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีทั้งเครื่องทำทำนองและเครื่องประกอบจังหวะ ซึ่งดำเนินไปโดยไม่ตรงกับจังหวะ เสียงที่หนักหรือน่าจะลงตรงจังหวะก็ทำให้ตกลงในที่อื่นซึ่งไม่ตรงจังหวะ แต่การกระทำนี้เป็นการกระทำโดยเจตนา เพื่อที่จะให้เกิดความไพเราะหรือเร้าอารมณ์ไปอีกทางหนึ่ง ซึ่งไม่ถือว่าเป็นผิด ลักหรือลักจังหวะนี้ แบ่งออกไปได้เป็น 3 อย่าง คือ เหลื่อม ล่องหน้า และย่อ ซึ่งมีลักษณะต่างๆ กันทั้งนั้น

11. **สะบัด** ได้แก่การบรรเลงที่แทรกเสียงเข้ามาในเวลาบรรเลงทำนอง"เก็บ" อีก 1 พยางค์ ซึ่งแล้วแต่ผู้บรรเลงจะเห็นสมควรว่าจะแทรกตรงไหน ทำนองตรงที่แทรกนั้นก็เรียกว่า "สะบัด" (มนตรี ตราโมท, 2507: 2-43)

12. **กลม** หมายถึง ลักษณะของเสียงที่นุ่มนวล กลมกล่อม ไพเราะน่าฟัง เป็นเสียงที่มีคุณค่าและปฏิบัติได้ยากมากที่สุด กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติต้องใช้ความประณีตบรรจงสูง ในการที่

จะสร้างเสียงอันก่อให้เกิดความนุ่มนวล เช่น ในการตีระนาดหรือกลอง ผู้จะฝึกวิธีนี้ได้ ต้องผ่านการตีจากก่อน คือ ยกไม้ทั้งสองให้ได้จาก แล้วตีลงไปให้มีเสียงกลมกล่อม ในการตีระนาด ผู้ตีจะต้องให้ไม้ทั้งสองกระทบระนาดพร้อมกัน ถ้าเป็นกลองทัด ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องดนตรีที่ให้เสียงดัง ผู้ตีจะต้องรู้จักประคองน้ำหนักไม้ ให้ลงไปกระทบหน้ากลองแต่พอควร แล้วรีบยกขึ้นอย่างบรรจง สลับกันทั้งขึ้นและลง เสียงที่ออกมานั้น จะมีความพอดีละมุนละไม ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญ ลักษณะการตีแบบนี้เรียกว่า "ตีลงมือ"

13. **คู่สอง** หมายถึง เสียงที่ห่างกัน 2 เสียง เช่น โด กับ เร ในการตีฆ้องวงใหญ่ ถ้าปฏิบัติโดยวิธีการกรอ เรียกว่า "เทียว"

14. **คู่สี่** หมายถึง เสียงที่ห่างกัน 4 เสียง เช่น โด กับ ฟา เมื่อปฏิบัติพร้อมกันทั้ง 2 เสียง เรียกว่า "โถ่ง" หรือ "โทง"

15. **คู่ห้า** หมายถึง เสียงที่ห่างกัน 5 เสียง เช่น มือขวายืนอยู่ที่เสียง ที (ลูกที่ 12 ของฆ้อง) มือซ้ายยืนอยู่ที่เสียง มี (ลูกที่ 8 ของฆ้อง) ปฏิบัติพร้อมกัน เรียกว่า "โหล่ง" หรือ มือขวายืนอยู่ที่เสียง มี (ลูกที่ 8 ของฆ้อง) มือซ้ายยืนอยู่ที่เสียง ลา (ลูกที่ 12 ของฆ้อง) ปฏิบัติพร้อมกัน เรียกว่า "โคล่ง" โอกาสที่จะใช้ เช่น ในจังหวะยืนของลูกซุ่ม

16. **คู่หก** หมายถึง เสียงที่ห่างกัน 6 เสียง ใช้ในกรณีที่ลูกยอดของฆ้องวงใหญ่ ไม่มีเสียงคู่แปดของลูกที่มีมือตีอยู่ ลักษณะนี้เรียกว่า การทนมือ หรือทตเสียงแทนคู่แปด บางครั้งก็เรียกว่า เสี้ยวมือ

17. **คู่เก้า** หมายถึง เสียงที่ห่างกัน 9 เสียง เช่น ในการตีฆ้องวงใหญ่ มือซ้ายยืนอยู่ที่เสียง โด (ล่าง) มือขวายืนอยู่ที่เสียง เร (บน) ใช้เมื่อต้องการเสียงกระทบ เสียงที่ได้ยินเรียกว่า "เท็ด" ตามปรกติเมื่อตีคู่เก้าแล้ว มือขวาจะต้องกลับมาตีที่เสียง โด ซึ่งเป็นคู่แปด เพื่อเกลลาเสียงให้นุ่มนวลขึ้น นอกจากนั้น ก็มีการกระทบเสียงเป็นคู่สิบ โดยจะต้องใช้วิธีตีเพื่อเกลลาเสียง ให้มาลงคู่แปด เช่นเดียวกัน แต่โอกาสที่ใช้มักจะอยู่ในประเภทเพลงเดี่ยว ส่วนเครื่องดนตรีอื่น เช่น ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ก็อาจเอาไปใช้ได้บ้าง แต่ก็เป็นส่วนน้อย

18. **กลอน** หมายถึง กลุ่มของเสียงที่มีความไพเราะ และรับส่งสัมผัสกัน ในท่วงทำนองดนตรีเป็นกลุ่มๆ กลุ่มหนึ่งๆ ตามปกติ แบ่งเป็น 2 วรรค วรรคแรกหนึ่งจังหวะจึงจับ วรรคหลังหนึ่งจังหวะจึงจับ

19. **ประโยค** หมายถึง ประโยคหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้าก็คือวรรคถาม วรรคหลังคือวรรคตอบ ถ้าจะอธิบายให้เข้าใจง่ายๆ ก็คือ กลอนระนาด (เอก) นั้น มีลักษณะเป็นประโยค

ประโยคหนึ่ง แบ่งเป็นประโยคเล็กๆ 2 ประโยค ประโยคแรกเป็นประโยคถาม ประโยคหลังเป็นประโยคตอบ ทั้งถามและตอบต้องสัมผัสต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน (ประสิทธิ์ ถาวร, 2546: 77-78)

20. ตีคูด ตีกดซ้ายเปิดขวา

- เสียงคูดที่เกิดจากการบังคับเสียงโดยใช้มือทั้งสองร่วมกันบังคับเสียง คือ การตีขวาด้วยเสียงเปิดแล้วห้ามเสียงด้วยมือซ้าย หรือการปฏิบัติในทางตรงข้ามคือ เปิดซ้ายห้ามขวา โดยแบ่งเป็นคูดขึ้นและคูดลง

- เสียงคูดที่เกิดจากการบังคับเสียง โดยใช้มือข้างเดียวทำให้เกิดเสียงเปิด แล้วห้ามเสียงโดยการกดหัวไม้กับลูกระนาดที่เกิดเสียงนั้น

21. ตีถ่าง คือ การตีที่กว้างกว่าคู่แปด โดยแบ่งเป็น ถ่างข้างซ้าย ถ่างข้างขวาหรือแยกมือพร้อมกัน

22. ตีกระทบ คือ การทำให้เสียงเกิดโดยมือทั้งสองข้าง ให้เสียงเกิดในลักษณะชิดกัน โดยเสียงที่ 1 มีน้ำหนักมากกว่าเสียงที่ 2 พร้อมกับให้เสียงที่ 2 เป็นเสียงลงจังหวะ เสียงกระทบอาจทำให้เกิดขึ้น ตั้งแต่ 1 เสียงขึ้นไป จนเสียงคู่ต่างๆ ที่มีความเหมาะสมกับการบรรเลงของระนาดทุ้ม การตีกระทบมีหลายแบบ

23. ตีตะมือซ้าย ตะมือขวา คือ การบรรเลงด้วยการใช้สำนวนพิเศษ โดย

- ตีสวน มือขวา ตีเข้าหามือซ้าย และ มือซ้ายตีสวนกลับเข้าหามือขวา
- ตีตาม มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย ทั้งนี้ ต้องเป็นการตีมือละ 2 เสียงเท่านั้น

24. ตีกวาด คือ การใช้ไม้ระนาดทุ้มระโดยเร็วหรือช้าไปบนผืนระนาดทุ้มในลักษณะต่างๆ

- ตีกวาดทีละมือ ในลักษณะกวาดขึ้นหรือกวาดลง
- ตีกวาดสองมือ ไปในทิศทางเดียวกัน หรือต่างทิศทางกันในลักษณะกวาดเข้าหากัน และกวาดแยกมือออกจากกัน

25. ตีเสียงสะบัด

- ตีสะบัดเรียงเสียง ขึ้นและลง
- ตีสะบัดข้ามเสียง ขึ้นและลง (ทบทวมหาวิทยาลัย, 2538: 97-98)

26. ลูกฝรั่ง หมายถึง ท่วงหรือสำนวนกลอนของระนาดทุ้ม ที่มีลักษณะการใช้เสียงเป็นคู่หรือคู่ประสานโดยการตีทีละเสียงหรือตีพร้อมกันสองมือเป็นคู่ 4 คู่ 6 คู่ 8 หรือคู่ 3 คู่ 5 คู่ 8 ซึ่งมีทั้งการตีขึ้นและตีลง สำนวนกลอนลักษณะดังกล่าวนี้ นักดนตรีไทยมีความรู้สึกว่าเป็นเสียงที่คล้ายคลึงกับเสียงคู่ประสานของดนตรีสากลจึงนิยมเรียกสำนวนกลอนลักษณะนี้ว่า ลูกฝรั่ง (ดุซงึ่ มีป้อม, 2544: 7)

27. **ทำนองเชื่อม** หมายถึง กลุ่มทำนองหนึ่ง ที่ทำหน้าที่บัพทาคคล้ายกับเป็นสะพานในการเคลื่อนย้ายบันไดเสียงระหว่างเนื้อเพลงกับลูกโยน หรือลูกโยนกับลูกโยน

28. **ทำนองหลัก** หมายถึง แนวทำนองที่ห้องวงใหญ่บรรเลงโดยไม่พลิกแพลงใดๆ คือเป็นทำนองหลักของเพลงนั้น

29. **ทำนองแปร** หมายถึง การดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีหรือทางร้อง ที่แตกต่างไปจากเนื้อร้องแต่ยังยึดลูกตกของวรรคเป็นสำคัญ ซึ่งมีการแต่งทำนองเตรียมไว้ล่วงหน้าหรือบรรเลงตามที่มีผู้ทำไว้ และการแปรโดยฉับพลันขณะที่กำลังบรรเลงนั้น ถือว่าผู้บรรเลงเป็นผู้มีความสามารถและปฏิภาณดี (ไพฑูริย์ เจยเจริญ, 2542: 14)

30. **ติกระจายคอर्ड (Arpeggio)** มาจากคำอิตาเลียน ว่า arpeggiare มีความหมายว่าการกระจายคอर्डโดยเล่นในลักษณะคล้ายฮาร์ป (ใช้นิ้วตลับที่ 1,3,5,8,5,3,1 ในคอर्ड)

ข้อตกลงเบื้องต้น

การดำเนินงานในการศึกษาวิเคราะห์การประพันธ์ทำนอง เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ มีข้อตกลงเบื้องต้นดังต่อไปนี้

1. ทำนองหลักของเพลงสารถี 3 ชั้น ที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์การประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ ผู้วิจัยอ้างอิงจาก งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ทางเดี่ยวระนาดเอก เพลงสารถี 3 ชั้น กรณีศึกษาทางของครูสกล แก้วเพ็ญภาค โดย สุราชดิษฐ์ ศรีสัตย์ชยะ ผู้วิจัยกำหนดเรียกชื่อด้วยคำว่า **ทำนองหลัก**

2. เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ จะศึกษาวิเคราะห์จากบทประพันธ์ที่อาจารย์กฤษฎา ด้านประดิษฐ์ แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้รับการถ่ายทอดจากครูสมภพ ขำประเสริฐโดยตรง ในช่วงเวลาที่ครูสมภพ ขำประเสริฐ ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ทำหน้าที่เป็นผู้สอนดนตรีไทย ให้กับภาควิชานาฏยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ในระหว่าง พ.ศ. 2523-2535 ผู้วิจัยกำหนดเรียกชื่อด้วยคำว่า **ทางระนาดทุ้ม**

การบันทึกโน้ต ที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์การประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ ผู้วิจัยใช้การบันทึกด้วยโน้ตระบบไทย (ด ร ม ฟ) โดยมีรายละเอียดของสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต ดังนี้

รูปร่างลักษณะของผืนระนาดทุ้ม มีจำนวนของลูกระนาดทั้งหมด 17 ลูก มีเสียง 17 เสียง เรียงจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง เริ่มจากลูกทวน เสียง เร ไปหาลูกยอด เสียง ฟา แสดงเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

ลูกทวน														ลูกยอด		
เร	มิ	ฟา	ซอล	ลา	ที	โด	เร	มิ	ฟา	ซอล	ลา	ที	โด	เร	มิ	ฟา
เสียงต่ำ							เสียงกลาง							เสียงสูง		

รูปที่ 16 ภาพแผนภูมิแสดงรูปร่างลักษณะของผืนระนาดทุ้ม

กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการบันทึกโน้ต ดังนี้

- 1 เสียงต่ำ ตั้งแต่ เร มิ ฟา ซอล ลา ที โด ใช้สัญลักษณ์ ร ม ฟ ซ ล ท ด
- 2 เสียงกลาง ตั้งแต่ เร มิ ฟา ซอล ลา ที โด ใช้สัญลักษณ์ ร ม ฟ ซ ล ท ด
- 3 เสียงสูง ตั้งแต่ เร มิ ฟา ใช้สัญลักษณ์ ร มิ ฟ
- 4 คู่ผสมต่างๆ ใช้สัญลักษณ์ บันทึกโน้ตมือขวาเป็นแถวบน และมือซ้ายแถวล่าง ตัวอย่างเช่น

- ซ - ซ	- ซ - ด
- ร - -	ร - - ด

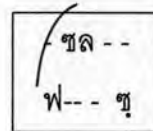
5 เสียงคู่ด

ใช้สัญลักษณ์ ชิดเส้นใต้ที่ตัวโน้ต
ตัวอย่างเช่น

--- ร	ม ฟ ซ ล
-- ด -	-----

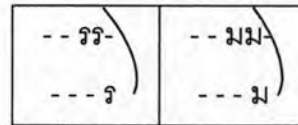
6 เสียงสระบัต

ใช้สัญลักษณ์ บันทึกโน้ตสามตัวเรียงชิดกัน ตามลักษณะการใช้มือซ้ายและมือขวาในการปฏิบัติและขีดเส้นโค้งเหนือตัวโน้ตจากด้านซ้ายถึงด้านบน ตัวอย่างเช่น

7 ลูกสะเดาะ

ใช้สัญลักษณ์ บันทึกโน้ตสามตัวเรียงชิดกัน ตามลักษณะการใช้มือขวาและมือซ้ายในการปฏิบัติและขีดเส้นโค้งเหนือตัวโน้ตจากด้านบนถึงด้านขวา ตัวอย่างเช่น

การบันทึกลงโน้ตเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครุสุมภพ ข้าประเสริฐ ในส่วนของภาคผนวก ผู้วิจัยใช้การบันทึกลงโน้ตด้วยโน้ตระบบสากล โดยศึกษาทฤษฎีการบันทึกลงโน้ตสากล จากงานนิพนธ์ทางดุริยางคศิลป์สากล 2 ฉบับ ได้แก่ หนังสือแบบเรียนดุริยางค์ศาสตร์สากล ฉบับทุลเกล้าทุลกระหม่อมถวาย โดยพระเจนดุริยางค์ และหนังสือบันทึกลงโน้ตเพลงไทยเป็นโน้ตสากลอย่างไร โดยสันทัต ตันทนนท์

ศึกษาวิเคราะห์การประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครุสุมภพ ข้าประเสริฐ

การดำเนินงานในการศึกษาวิเคราะห์การประพันธ์ทำนอง เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครุสุมภพ ข้าประเสริฐ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปแบบของกลุ่มเสียงปัญจมูล และลูกตกของทำนองหลัก
2. ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง และการใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ลักษณะรูปแบบของกลุ่มเสียงปัญญามูลและลูกตกของทำนองหลัก

รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ได้อธิบายเกี่ยวกับความคิดในเรื่องของ กลุ่มเสียงปัญญามูล (Penta-centric) ไว้ว่า

“...ดนตรีไทยนั้น หลีกเสียงเสียงระดับที่ ๔ และใช้เสียงระดับที่ ๗ น้อยครั้ง เช่น ในบันไดเสียงเพียงออกลาง ซึ่งตรงกับลูกฆ้องลูกที่ ๓ นับจาก ลูกทวน (ลูกต่ำสุด) ก็จะมีกลุ่มเสียงปัญญามูลเป็น ๓-๔-๕-X-๗-๘-X ใกล้เคียงกับ Pentatonic scale ของตะวันตก อุปมาที่ศันของความคิดนี้ จึงปรากฏเป็นพระปัญญาสิขร ซึ่งแปลกันตรงๆ ว่า ภูเขาห้าลูก ภูเขาทั้งห้า ในทางดนตรีก็เทียบได้กับกลุ่มเสียงปัญญามูลนี้เอง ทั้งยังเป็นตัวแทนของ ความหมายที่เกี่ยวกับท่วงทำนองทั้งปวงด้วย...” (พิชิต ชัยเสรี, 2540: 39)

จากแนวความคิดเรื่องกลุ่มเสียงปัญญามูล ของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ผู้วิจัยพบว่า ในการศึกษาวิเคราะห์ดนตรีไทยเกี่ยวกับกลุ่มเสียงปัญญามูล ด้วยภูมิปัญญาไทย จะสามารถแบ่ง กลุ่มเสียงปัญญามูล ออกได้ 7 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ทางเพียงออกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซอล ลา ที่ X เร มี X
2. ทางโน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ลา ที่ โด X มี ฟา X
3. ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ที่ โด เร X ฟา ซอล X
4. ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X
5. ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ เร มี ฟา X ลา ที่ X
6. ทางกลางแหบ มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ มี ฟา ซอล X ที่ โด X
7. ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X

ดังนั้น ในการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบของกลุ่มเสียงปัญญามูล ของเพลงสารถี 3 ชั้น จึงสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

เพลงสารถี 3 ชั้น เป็นเพลงประเภททางพื้น บรรเลงในจังหวะหน้าทับปรบไก้อัตรา 3 ชั้น มีจำนวน 3 ท่อน ลักษณะรูปแบบทำนองหลัก มีรายละเอียดของทำนองหลัก ความยาวของจังหวะ หน้าทับ และลักษณะรูปแบบของกลุ่มเสียงปัญญามูล ดังต่อไปนี้

ท่อน 1 มีลักษณะรูปแบบของทำนองหลักที่เป็นอิสระ (A) มีความยาว 4 จังหวะหน้าทับ 8 ประโยค 16 วรรค มีกลุ่มเสียงปัญญามูล ได้แก่ ทางเพียงออบน ทางกลางและทางขวา

ท่อน 2 มีลักษณะรูปแบบของทำนองหลักที่เป็นอิสระ (BC) มีความยาว 4 จังหวะหน้าทับ 8 ประโยค 16 วรรค มีกลุ่มเสียงปัญญามูล ได้แก่ ทางขวาและทางเพียงออบน

ท่อน 3 มีประโยคต้นบรรทัดซ้ำสองครั้ง ตอนหลังจึงดำเนินตามทำนองของท่อน 2 (DC) มีความยาว 5 จังหวะหน้าทับ 10 ประโยค 20 วรรค มีกลุ่มเสียงปัญญามูล ได้แก่ ทางเพียงอบนและทางขวา

ลักษณะรูปแบบของทำนองหลักของเพลงสารถิ 3 ชั้น สามารถแสดงเป็นแผนภูมิ ได้ดังต่อไปนี้

II: A :II: BC :II: DC :II

รูปที่ 17 ภาพแผนภูมิแสดงรูปแบบ (Form) ทำนองหลักของเพลงสารถิ 3 ชั้น

ทำนองหลักของเพลงสารถิ 3 ชั้น มีลักษณะกลุ่มเสียงปัญญามูลและลูกตกของทำนองหลักดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ท่อน 1 ความยาวของทำนองหลัก 4 จังหวะหน้าทับ 8 ประโยค 16 วรรค ประกอบด้วย

ประโยคที่ 1	วรรคที่ 1	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 6	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบน)
	วรรคที่ 2	ลูกตกเสียง โด	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบน)
ประโยคที่ 2	วรรคที่ 3	ลูกตกเสียง โด	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบน)
	วรรคที่ 4	ลูกตกเสียง ซอล	เป็นเสียงที่ 5	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบน)
ประโยคที่ 3	วรรคที่ 5	ลูกตกเสียง ฟา	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 6	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 4	วรรคที่ 7	ลูกตกเสียง โด	เป็นเสียงที่ 5	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 8	ลูกตกเสียง ซอล	เป็นเสียงที่ 5	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบน)
ประโยคที่ 5	วรรคที่ 9	ลูกตกเสียง โด	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง ที (ทางกลาง)
	วรรคที่ 10	ลูกตกเสียง โด	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง ที (ทางกลาง)
ประโยคที่ 6	วรรคที่ 11	ลูกตกเสียง ที	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ที (ทางกลาง)
	วรรคที่ 12	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ที (ทางกลาง)
ประโยคที่ 7	วรรคที่ 13	ลูกตกเสียง ซอล	เป็นเสียงที่ 5	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบน)
	วรรคที่ 14	ลูกตกเสียง โด	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบน)
ประโยคที่ 8	วรรคที่ 15	ลูกตกเสียง ฟา	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 16	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)

จากการศึกษาวิเคราะห์ทำนองหลักของเพลงสารถี 3 ชั้น ท่อน 1 พบว่า ลักษณะรูปแบบของกลุ่มเสียงปัญจมูล และลูกตกของทำนองหลักของเพลงสารถี 3 ชั้น ท่อน 1 มีลักษณะดังต่อไปนี้

ท่อน 1

ในวรรคที่ 1 ถึงวรรคที่ 4 ทำนองหลักจะอยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) จากนั้นเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) ในวรรคที่ 5 โดยในวรรคที่ 4 จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เพราะได้มาเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) ในวรรคที่ 5 ถึงวรรคที่ 7 ทำนองหลักอยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) จากนั้นเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) ในวรรคที่ 8 โดยในวรรคที่ 7 จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เพราะได้มาเป็นเสียงที่ 4 ของกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) ในวรรคที่ 9 ถึงวรรคที่ 12 ทำนองหลักจะอยู่ในกลุ่มเสียง ที (ทางกลาง) จากนั้นจึงเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) ในวรรคที่ 13 โดยในวรรคที่ 12 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เพราะได้มาเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) ในวรรคที่ 13 ถึงวรรคที่ 14 ทำนองหลักอยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) จากนั้นเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) ในวรรคที่ 15 โดยในวรรคที่ 14 จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เพราะได้มาเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) ในวรรคที่ 15 ถึงวรรค ที่ 16 ทำนองหลักอยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) โดยในวรรคที่ 16 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เพราะเมื่อบรรเลงกลับต้นหรือบรรเลงต่อไปในท่อน 2 จำนวนที่มาตกก็จะช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียงได้อย่างกลมกลืน

ท่อน 2 ความยาวของทำนองหลัก 4 จังหวะหน้าทับ 8 ประโยค 16 วรรค ประกอบด้วย

ประโยคที่ 1	วรรคที่ 1	ลูกตกเสียง ฟา	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 2	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 2	วรรคที่ 3	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 4	ลูกตกเสียง ฟา	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 3	วรรคที่ 5	ลูกตกเสียง โด	เป็นเสียงที่ 5	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 6	ลูกตกเสียง ฟา	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)

ประโยคที่ 4	วรรคที่ 7	ลูกตกเสียง ฟา	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 8	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 5	วรรคที่ 9	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 6	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 10	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 6	วรรคที่ 11	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 12	ลูกตกเสียง ฟา	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 7	วรรคที่ 13	ลูกตกเสียง ซอล	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 14	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 6	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 8	วรรคที่ 15	ลูกตกเสียง ซอล	เป็นเสียงที่ 5	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน)
	วรรคที่ 16	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน)

จากการศึกษาวิเคราะห์ทำนองหลักของเพลงสารถี 3 ชั้น ท่อน 2 พบว่า ลักษณะรูปแบบของกลุ่มเสียงปัญญาจมูล และลูกตกของทำนองหลักของเพลงสารถี 3 ชั้น ท่อน 2 มีลักษณะดังต่อไปนี้

ท่อน 2

ในวรรคที่ 1 ถึงวรรคที่ 14 ทำนองหลักจะอยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) จากนั้นเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) ในวรรคที่ 15 โดยในวรรคที่ 14 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เพราะได้มาเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) ในวรรคที่ 15 ในวรรคที่ 15 ถึงวรรคที่ 16 ทำนองหลักอยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) โดยในวรรคที่ 16 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เพราะเมื่อบรรเลงกลับต้นหรือบรรเลงต่อไปในท่อน 3 จำนวนที่มาตกก็จะช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียงได้อย่างกลมกลืน

ท่อน 3 ความยาวของทำนองหลัก 5 จังหวะหน้าทับ 10 ประโยค 20 วรรค ประกอบด้วย

ประโยคที่ 1	วรรคที่ 1	ลูกตกเสียง มี	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน)
	วรรคที่ 2	ลูกตกเสียง มี	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน)
ประโยคที่ 2	วรรคที่ 3	ลูกตกเสียง ซอล	เป็นเสียงที่ 5	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน)
	วรรคที่ 4	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน)

ประโยคที่ 3	วรรคที่ 5	ลูกตกเสียง มี	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)
	วรรคที่ 6	ลูกตกเสียง มี	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)
ประโยคที่ 4	วรรคที่ 7	ลูกตกเสียง ซอล	เป็นเสียงที่ 5	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)
	วรรคที่ 8	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)
ประโยคที่ 5	วรรคที่ 9	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 6	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)
	วรรคที่ 10	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)
ประโยคที่ 6	วรรคที่ 11	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)
	วรรคที่ 12	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 6	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)
ประโยคที่ 7	วรรคที่ 13	ลูกตกเสียง ฟา	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 14	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 8	วรรคที่ 15	ลูกตกเสียง ลา	เป็นเสียงที่ 3	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 16	ลูกตกเสียง ฟา	เป็นเสียงที่ 1	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 9	วรรคที่ 17	ลูกตกเสียง ซอล	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
	วรรคที่ 18	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 6	ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา)
ประโยคที่ 10	วรรคที่ 19	ลูกตกเสียง ซอล	เป็นเสียงที่ 5	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)
	วรรคที่ 20	ลูกตกเสียง เร	เป็นเสียงที่ 2	ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน)

จากการศึกษาวิเคราะห์ทำนองหลักของเพลงสารถี 3 ชั้น ท่อน 3 พบว่า ลักษณะรูปแบบของกรุปเสียงปัญจมูล และลูกตกของทำนองหลักของเพลงสารถี 3 ชั้น ท่อน 3 มีลักษณะดังต่อไปนี้

ท่อน 3

ในวรรคที่ 1 ถึงวรรคที่ 12 ทำนองหลักจะอยู่ในกรุปเสียง โด (ทางเพียงออบน) จากนั้นเปลี่ยนเป็นกรุปเสียง ฟา (ทางขวา) ในวรรคที่ 13 โดยในวรรคที่ 12 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกรุปเสียง (6th Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกรุปเสียง เพราะได้มาเป็นเสียงที่ 3 ของกรุปเสียง ฟา (ทางขวา) ในวรรคที่ 13 ถึงวรรคที่ 18 ทำนองหลักอยู่ในกรุปเสียง ฟา (ทางขวา) จากนั้นเปลี่ยนเป็นกรุปเสียง โด (ทางเพียงออบน) ในวรรคที่ 19 โดยในวรรคที่ 18 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกรุปเสียง (6th Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกรุปเสียง เพราะได้มาเป็นเสียงที่ 2 ของกรุปเสียง โด (ทางเพียงออบน) ในวรรคที่ 19 ถึงวรรคที่ 20 ทำนองหลักจะอยู่ในกรุปเสียง โด (ทางเพียงออบน) โดยในวรรคที่ 20 จำนวนมาตกที่

เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เมื่อบรรเลงกลับต้น จำนวนที่มากก็จะเป็นโน้ตที่ช่วยในการเปลี่ยนกลุ่มเสียง ได้อย่างกลมกลืน

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงและการใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

- ซ - ซ	- ซ - ด	- มี ร ี ด	- ท - ล	-- ด ด	- ร ี - ซ	----	ซล - ด ฟ -- ด
- ร --	ร -- ด	- ม ร ด	- ทุ - ล	- ด --	- ร - ร	- ม --	

ทางระนาดทุ้ม

ซล --	ซซ -- ด	- ร ี มี ร ี ด	- ท - ล	- ร ี มี -	ซล ด -	- ซ ล -	ด -- ด
ฟ -- ซ	-- ร - ด	- ม ร ด	- ทุ - ล	ร -- ม	ฟ -- - ซ	ม -- ด	-- ล -

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 1 ทำนองหลักของประโยคที่ 1 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (ด ล ซ ด) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในห้องที่ 4 ผู้ประพันธ์ใช้เสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง เข้ามาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง ด้วยการนำโครงสร้างของทำนองหลัก มาเป็นแม่แบบตามหลักการประพันธ์เพลงเดี่ยวโดยชนบทไทย และมีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงระนาดแบบที่เรียกว่า ระนาดคม ซึ่งหมายถึงการตีเก็บ 3 พยางค์ที่รวดเร็ว ทำให้เกิดเสียงกร้าว (ฟซล--) และแสดงความสามารถของมือขวาด้วยการสะเดาะสองเสียง (ซซร--) ใช้การตีกระทบคู่ 8

ที่ให้ความรู้สี่กลมกล่อม (-รํ ํ ํ ด - ท - ล) ในห้องที่ 3 และ 4 จากนั้นเดินทำนองเก็บตอในวรรคที่ 2 และจบประโยคด้วยการตีกระทบสองเสียงชิดกัน (ล ด) โดยลงพอดีกับจังหวะด้วยมือขวา

ในประโยคนี้ ถือเป็นแนวทางในการบรรเลงขึ้นต้นเพลงเดี่ยวที่บรมครูดนตรีไทยส่วนใหญ่ทำนนิยมนำมาใช้ ผู้ประพันธ์ได้ยึดแนวทางนี้มาใช้ เพื่อจุดประสงค์ที่จะให้ผู้ฟังได้ทราบว่า กำลังจะนำเสนอเพลงเดี่ยวสารถิ โดยไม่ปิดทางและยังไม่แสดงการหลอกล่อกับจังหวะ ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจใคร่ที่จะอยากรู้ว่า ในประโยคต่อไปจะมีเทคนิคอะไรมานำเสนอ

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

- ช - ด	-- ํ ํ	- ํ - ํ	- ํ - ด	-- ํ -	ํ - ํ -	ด - ํ -	ํ - ด -
- ร - ด	--- ม	- ช - ม	- ร - ด	--- ํ	- ด - ล	- ล - ด	- ล - ช

ทางระนาดทุ้ม

-- ด(ด)	- ด(ด) ม	- ล --	ช ม --	ม ช --	ม ร --	- ล --	- ด --
- ช - ด	ช - ด ทุ	-- ช ม	-- ร ด	-- ด ร	-- ด ล	-- ช ฟู	-- ล -

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 2 ทำนองหลักของประโยคที่ 2 ยังคงอยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเชื่อมต่อกับประโยคที่ 1 ขึ้นไป แล้วเคลื่อนที่ลงมาหาเสียงต่ำในส่วนท้ายของประโยค (ํ ด ล ช) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในห้องที่ 5 ถึง 8 ใช้การตีสลับมือขึ้นลงเป็นคู่ผสมต่างๆ ในการดำเนินทำนอง

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้การลดลงมาบรรเลงในระบบเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยมือซ้าย สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี้จบด้วยมือขวา ผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณตกแต่งลีลาทำนอง ด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะเดาะ แสดงความสามารถของมือขวาด้วยการสะเดาะสองเสียง (--ดุด) และลงคู่ 4 ในห้องที่ 2 จากนั้น

เดินทำนองด้วยการตีตาม โดยใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (-ลชม ชมรด) ใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (มชดฺร) แล้วใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (มรดล) ก่อนหมดทำนองผู้ประพันธ์ได้นำเสียงฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 4 ของกลุ่มเสียง (4th Degree) เป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง เพื่อแทรกให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่า ประโยคต่อไปกำลังจะเปลี่ยนกลุ่มเสียงบัญญัติแล้ว เพราะเสียง ฟา กำลังจะเป็นโน้ตในกลุ่มเสียงของประโยคถัดไป และจบประโยคด้วยย้อยจังหวะให้ไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้เริ่มแสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพื่อจุดประสงค์ที่จะให้ผู้ฟังได้ทราบว่า ถึงแม้ว่าทำนองหลักจะดำเนินไปในทางเสียงสูง แต่ระนาดทุ้มก็สามารถดำเนินทำนองให้แปลกไปกว่าทำนองหลักโดยใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำในการดำเนินทำนองและเริ่มแสดงการหลอกล่อกับจังหวะ ด้วยการย้อยจังหวะให้ไปตกในประโยคถัดไป

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

- ด - มี่	รึ ด --	ล ล --	ช ช - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ช ช - ล
- ด - ม	ร ด - ล	--- ช	--- ฟ	- ล - ช	--- ฟ	--- ช	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

--รร)	ฟ ร --	ด ล --	- ฟ --	ดล) - ร	ม ฟ - ฟ	--ม ฟ	ช ล - ล
ช --ร	--ด ล	--ช ฟ	- ฟ - ฟ	--ด --	- ฟ --	ด ร --	- ล --

กลุ่มเสียงบัญญัติ

ประโยคที่ 3 ทำนองหลักของประโยคที่ 3 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงบัญญัติ คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (ล ฟ ฟ ล) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในห้องที่ 2 ผู้ประพันธ์ใช้เสียง ลา ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงของประโยคก่อนหน้า มาเป็นเสียงเชื่อมให้กับประโยคที่ 3 เพื่อให้เข้าสู่กลุ่มเสียง ฟา เพราะเสียง ลา เป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ที่เข้ามาช่วยในการเชื่อมประโยค ทำให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ในช่วงวรรคแรก แล้วในวรรคที่ 2 จึงดำเนินทำนองสัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา สาเหตุเพราะประโยคก่อนหน้าจับด้วยมือซ้าย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษ โดยใช้การตีเสียงสะเดาะที่เสียง เร (--รร) ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) จากนั้นเดินทำนองด้วยการตีตาม โดยใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (พรดลฺ ดลฺซุฟ) แล้วเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยกใน ห้องที่ 4 และ 6 แสดงเทคนิคการสะเดาะ (ดุดุด) และตีไล่เสียงจากต่ำไปหาเสียงสูง ก่อนหมดทำนองผู้ประพันธ์ยังคงใช้การเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยกในห้องที่ 8 และจบประโยคด้วยมือขวา

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก สาเหตุเพราะผู้ประพันธ์ใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำในการดำเนินทำนองมาแล้ว ดังนั้นในประโยคนี้จึงต้องดำเนินทำนองให้มีความสัมพันธ์กับประโยคก่อนหน้า และกระตุ้นความรู้สึกของผู้ฟังด้วยการเน้นเสียงของทำนองหลัก แต่เป็นการลงเสียงตกของทำนองที่จังหวะยก

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก

-- ฟ -	ฟ ฟ --	ซ ซ --	ล ล - ด	-- มี่ -	มี - รี่ -	ด - รี่ -	รี่ - ด -
--- ฟุ	--- ซุ	--- ลุ	--- ดุ	--- รี่	- ด - ล	- ล - ด	- ล - ซ

ทางระนาดทุ้ม

-- ซ ฟ	-- ล ซ	-- ด ล	-- รี่ ด	-- มี รี่	-- รี่ ด	-- ด ล	-- ล -
ซุ ฟุ --	ลุ ซุ --	ดุ ลุ --	รุ ดุ --	ม ร --	ร ดุ --	ด ลุ --	ลุ ซุ --

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 4 ทำนองหลักของประโยคที่ 4 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง และเคลื่อนที่กลับลงมาหาเสียงต่ำ (ซ ด ล ซ) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในวรรคแรก

ดำเนินทางซ้องปกติ แต่ในท้องที่ 5 ถึง 8 ใช้การตีสลับมือขึ้นลงเป็นคู่ผสมต่างๆ ในการดำเนินทำนองโดยเลือกใช้เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) เข้ามาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์تبแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือซ้าย สาเหตุเพราะประโยคก่อนหน้านี้จบด้วยมือขวา

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายเป็นคู่ 8 โดยมือขวาจะย้ำที่เสียงตกของทำนอง (ซุฟซุฟ ลุซุลซ ดุลดล รดรด ๗) ในตอนท้ายของประโยคใช้วิธีการหยุดทำนองที่มือขวา แล้วย้อยจังหวะให้ลูกตกของทำนองไปตกในประโยคถัดไป

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองให้สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการแสดงความสามารถของมือทั้งสอง ว่า ถ้าผู้บรรเลงที่มีความแม่นยำในทำนองและลูกระนาด จะสามารถใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายได้อย่างแม่นยำและถูกต้อง เพราะการดำเนินทำนองมีการตีเรียงเสียงและการตีข้ามเสียง

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

--- ด	-- ท ด	-- รัด	-- ท ด	- ด - ล	ซ ซ --	-- ซ ล	ท -- ด
-- ซ -	ท ล --	----	ท ล --	- ฟ --	- ฟ - ด	- ฟ --	- ด --

ทางระนาดทุ้ม

ซ - ซ -	ด(ด) - ด	-- ด(ด)	- ด --	ซ - ม(ม)	- ม --	ซ - ด(ด)	- ด --
ซ -- ซ	-- ด --	- ซ - ด	--- ด	- ซ - ม	--- ม	- ซ - ด	----

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 5 ทำนองหลักของประโยคที่ 5 อยู่ในกลุ่มเสียง ที (ทางกลาง) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ที โด เร X ฟา ซอล X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้จำนวนตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่จะเชื่อมเข้าหาประโยคที่ 5 เพราะเสียง ซอล มาเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง ที (6th Degree) ในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) เช่นเดียวกัน

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่เป็นแนวราบ คือ จำนวนตกที่เสียง โด ในห้องที่ 2,4,6 และ 8 และถึงแม้ว่า ห้องที่ 6 จะเป็นเสียง โดต่ำ แต่ก็ยังคงเป็นเสียงเดียวกับห้องที่ 2,4 และ 8 (ด ด ด ด)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้วิธีการลดลงมาบรรเลงในทางเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษ โดยการตีเสียงสะเดาะแสดงความสามารถของมือขวาด้วยการสะเดาะสองเสียง (ดุดุด ดุดุด มมม ดุดุด) ผู้ประพันธ์ได้นำเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง (4th Degree) เพื่อมาแทรกให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่แปลกออกไป แต่ยังสามารถทำให้ประโยคมีความกลมกลืนได้ และจบประโยคด้วยการย้อยจังหวะให้ไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพื่อจุดประสงค์ที่จะให้ผู้ฟังทราบว่า ถึงแม้ว่าทำนองหลักจะดำเนินไปในทางเสียงสูง และเป็นกลุ่มเสียง ที แต่ผู้ประพันธ์ก็สามารถดำเนินทำนองให้แปลกไปกว่าทำนองหลัก โดยใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำในการดำเนินทำนองโดยการตีเสียงสะเดาะ และหยอกล้อกับจังหวะด้วยการย้อยจังหวะให้ไปตกในประโยคถัดไป

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

- ฟ - ท	-- ด ริ	- ริ - ริ	- ด - ท	- ช - -	ฟ ฟ - -	ท ท - -	ด ด - ริ
- ดุ - ทุ	--- ร	- ฟ - ร	- ดุ - ทุ	- ร - ดุ	--- ทุ	--- ดุ	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

-- ชช- ดุ -- ช	ท ช - - -- ฟร	ฟ ร - - -- ดุ ทุ	- ท - - - ทุ - ทุ	ริริ - ฟ -- ร - -	ช ท - - - ทุ - ทุ	ทท - - ท -- ฟุ - -	---- ดุ ร - -
-------------------	------------------	---------------------	----------------------	----------------------	----------------------	-----------------------	------------------

กลุ่มเสียงบัญญัติ

ประโยคที่ 6 ทำนองหลักของประโยคที่ 6 อยู่ในกลุ่มเสียง ที (ทางกลาง) มีกลุ่มเสียงบัญญัติ คือ ที โด เร X ฟา ซอล X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 1

ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง (รื ท ท รื) โดยดำเนินทำนองหลักด้วยมือซ็องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ปรับแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง ด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือซ้าย ใช้การลดลงมาบรรเลงในทางเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะเดาะที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ทซพร พรดทุ) และมาจบวรรคที่เสียง ที แต่เป็นการเน้นคู่ 8 ที่จังหวะยก ในประโยคนี้มีความคล้ายกับประโยคที่ 3 ซึ่งผู้ประพันธ์ได้แปรทำนองไปแล้ว ดังนั้น ในห้องที่ 7 และ 8 จึงมีการเปลี่ยนทำนองให้แปลกไปจากประโยคที่ 3 โดยการใช้ลูกต่างคู่ 11 (เสียง ฟาต่ำ กับเสียง ที) ซึ่งก็คือ คู่ 4 ระหว่างเสียง ฟา (มือซ้าย) กับเสียง ที (มือขวา) นั่นเอง แต่ผู้ประพันธ์เลือกใช้เป็นคู่ 11 เพื่อแสดงความเด่นของเสียง ฟา ในระบบเสียงต่ำ และที่สำคัญจำนวนนี้ เป็นการสะเดาะสองเสียงที่มือขวาก่อน แล้วจึงใช้มือซ้ายเหยียงเป็นคู่ 4 มาลงคู่ 8 ของจำนวน แล้วจบประโยคด้วยการย่อจังหวะไปตกที่ประโยคถัดไป

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก สาเหตุเพราะผู้ประพันธ์ใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำในการดำเนินทำนองมาแล้ว ดังนั้นในประโยคนี้จึงต้องดำเนินทำนองให้มีความสัมพันธ์กับประโยคก่อนหน้านี และกระตุ้นความรู้สึกของผู้ฟังด้วยการเน้นเสียงของทำนองหลัก แต่เป็นการลงเสียงตกของทำนองที่จังหวะยก และในตอนท้ายของประโยคยังแสดงความสามารถของผู้บรรเลงด้วยการใช้ลูกต่างคู่ 11 เพื่ออวดความแม่นยำในการใช้มือซ้ายเหยียงเป็นคู่ 4 ซึ่งผู้บรรเลงที่ฝึกฝนมาอย่างชำนาญเท่านั้นที่จะสามารถผ่านจำนวนนี้ได้

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

- ล ด -	ล ซ --	-- ร ม	-- ฟ ซ	- ด - รื	- ด - ล	-- ซ ซ	- ล - ด
--- ซ	-- ฟ ม	ร ด --	ร ม --	- ด - ร	- ด - ม	- ร --	- ม - ด

ทางระนาดทุ้ม

รื - ด(ด-)	-- รร-	-- มม-	ฟ - ซ -	-- ฟฟ-	-- ซซ-	-- ลล-	ท - ด -
ร -- ด	--- ร	--- ม	- ฟ --	ซ -- ฟ	--- ซ	--- ล	- ท --

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 7 ทำนองหลักของประโยคที่ 7 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้อำนาจตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) จึงสามารถเชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 7 ได้อย่างกลมกลืน เพราะเสียง เร เป็นเสียงที่ 2 (2nd Degree) ของประโยคที่ 7 ซึ่งเป็นกลุ่มเสียง โด ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง (ม ซ ล ด) โดยใช้การดำเนินทำนองหลักด้วยการตีมือขวาไล่ลงตามมือซ้ายและมือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา โดยในวรรคที่ 2 เป็นการดำเนินทำนองด้วยมือซ้ดองปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้เสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงปัญญาจมูลและโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงปัญญาจมูล

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษ ในการแสดงความชัดเจนของการสะเดาะทีละเสียง และใช้การย่อยั้งหวะในตอนท้ายของวรรคแรกและวรรคที่ 2 และจบประโยคด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้อ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพื่อจุดประสงค์ว่า ในสองประโยคก่อนหน้านี้ได้ใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำมาแล้ว ได้เวลาที่จะต้องกลับไปบรรเลงในระบบเสียงสูงบ้าง ทั้งนี้เพื่อความหลากหลายของทำนองเพลง

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

- ด - ฟ	-- ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
- ซ - ฟ	--- ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

-- รั รั	มี รั --	รั ด --	ด ล --	--- ม	-- ร ฟ	----	-- ล -
ด -- รั	-- ด ล	-- ล ซ	-- ซ ฟ	- ด --	ร ด --	ม ร ด ล	-- ล -

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 8 ทำนองหลักของประโยคที่ 8 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้นี้ จำนวนตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 (1st Degree) และเมื่อเข้าประโยคที่ 8 ได้มีการเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) เสียง โด จากประโยคก่อนหน้านี้นี้ จึงเป็นเสียงที่เชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 8 ได้อย่างสนิทกลมกลืน เพราะเสียง โด ได้มาเป็นเสียงที่ 5 (5th Degree) ของกลุ่มเสียง ฟา ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับไปหาเสียงสูง (ล ฟ ล) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองดำเนินมือข้อมุกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ปรับแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักได้มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ในประโยคก่อนหน้านี้นี้ผู้ประพันธ์ดำเนินทำนองจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงแล้วประโยคนี้นี้ จึงดำเนินทำนองให้มีความสอดคล้องกับประโยคก่อนหน้านี้นี้

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษแสดงความชัดเจนของการตีเสียงสะเดาะแล้วใช้มือขวาตีตามมือซ้ายลงมาตามกลุ่มเสียงปัญญามูล แล้วตีสวนทำนองออก สลับขวาซ้ายมาลงคู่ 8 ที่ลูกตกของทำนองหลัก ด้วยการล่วงหน้าลงก่อนจังหวะที่พยางค์ที่ 3

ในประโยคนี้นี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่า แม้ว่าทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ผู้ประพันธ์ก็ใช้วิธีเชื่อมประโยคให้สัมพันธ์กับการแปรทำนองของประโยคก่อนหน้านี้นี้ ใช้มือขวาตีตามมือซ้ายลงมาแล้วตีสวนทำนองออก สลับขวาซ้าย มาลงลูกตกของทำนองหลักและแสดงการลักจังหวะด้วยการล่วงหน้า

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

- ซ - ซ	- ซ - ด	- มี ร ี ด	- ท - ล	- - ด ด	- ร ี - ซ	- - - -	ซล - ด ฟ - - ด
- ร - -	ร - - ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด - -	- ร - ร	- ม - -	

ทางระนาดทุ้ม

- ซ - -	- ด - -	- ท - -	- ล - -	- ล - -	- ด - -	- ร - -	ด ม - -
ซ - ซ ซ	- - ด ด	- - ท ท	- - ล ล	- - ซ ม	- - ล ซ	- - ด ล	- - ร -

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 1 ทำนองหลักของประโยคที่ 1 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก ลำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และวรรคที่ 2 ลำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (ด ล ซ ด) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในห้องที่ 4 ผู้ประพันธ์ใช้เสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) เป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงเข้ามาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ปรับแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักในวรรคแรก แต่วรรคที่ 2 ย้ายมาบรรเลงในระบบเสียงต่ำ ผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองให้แตกต่างจากเที่ยวแรก และในห้องที่ 3 ได้นำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) มาเป็นเสียงเชื่อมทำนองอย่างชัดเจน

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษโดยการใช้มือซ้ายในระบบเสียงต่ำดำเนินทำนอง จากนั้นตีเรียง 3 เสียงโดยใช้มือขวานำ (-ลขมุ -ดลข -รดล ดุมร-) และย่อยั้งหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แปรทำนองให้มีความแตกต่างจากในเที่ยวแรก โดยใช้ระบบเสียงต่ำดำเนินทำนอง เพราะในเที่ยวแรกได้แจ้งให้ผู้ฟังได้ทราบแล้วว่า เป็นการนำเสนอเพลงใด ในเที่ยวกลับจึงตกแต่งทำนองได้อย่างอิสระ

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

- ซ - ด	-- ร มี	- มี - มี	- ร - ด	-- มี -	มี - ร -	ด - ร -	ร - ด -
- ร - ด	--- ม	- ซ - ม	- ร - ด	--- ร	- ด - ล	- ล - ด	- ล - ซ

ทางระนาดทุ้ม

-- ด ล	----	มี ---	ซ ม --	ม ซ --	ม ร --	- ล --	ซ ด --
ด ---	ซ ม --	-- ซ -	-- ร ด	-- ด ร	-- ด ล	-- ซ ม	-- ล ซ

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 2 ทำนองหลักของประโยคที่ 2 ยังคงอยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก ลำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 ลำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเชื่อมต่อกับประโยคที่ 1 ขึ้นไป แล้วเคลื่อนที่ลงมาหาเสียงต่ำในส่วนท้ายของประโยค (ม้ ด ล ซ) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในห้องที่ 5 ถึง 8 ใช้การตีสลัมือขึ้นลงเป็นคู่ผสมต่างๆ ในการดำเนินทำนอง

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้าจับด้วยมือซ้าย และยังคงใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการย่อจังหวะในห้องที่ 2 ให้ไปตกในห้องที่ 3 แล้วมาลงจังหวะในห้องที่ 4 (--ดล ซม-- ม้-ซ- ซมรด) จากนั้นใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (มซดฺ) มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (มรดล) ในประโยคนี้จะมี ความคล้ายกับประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก ดังนั้นผู้ประพันธ์จึงเปลี่ยนทำนองในห้องที่ 7 และ 8 ให้ต่างจากเดิม (-ลซมฺ ซดลซ) และย่อจังหวะไปลงคู่ 4 ในประโยคถัดไป

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการยกย้ายทำนองไปมาจากสูงลงมาต่ำ จากต่ำไปหาสูงและจากสูงลงมาหาต่ำ (--ดล ซม-- ม้-ซ- ซมรด) เพื่อเพิ่มลีลาของทำนองให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อประสงค์ที่จะให้ผู้ฟังได้ทราบว่า ถึงแม้ว่าทำนองหลักจะดำเนินไปในทางเสียงสูง แต่ระนาดทุ้มก็สามารถดำเนินทำนองให้แปลกไปกว่าทำนองหลักโดยใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำในการดำเนินทำนอง และได้เริ่มแสดงการหลอกล่อกับจังหวะ ด้วยการย่อจังหวะให้ไปตกในประโยคถัดไป

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

- ด - มี่	ริ ด --	ล ล --	ซ ซ - ฟ	- ร --	ตุ ตุ --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
- ตุ - ม	ร ตุ - ล	--- ซ	--- ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

-- ซ -	ตุตุ ตุตุ	ตุตุ-ตุตุ	- ล --	ลล- ตุ	ร ฟ - ฟ	-- ตุ ฟ	- ล --
-- ร -	-- ร -- ล	-- ร -- ล	ฟ - ซ ฟ	-- ล --	- ฟ --	ตุ ล --	ตุ ล - ล

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 3 ทำนองหลักของประโยคที่ 3 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และในวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (ล ฟ ฟ ล) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในห้องที่ 2 มีการนำเสียง ลา ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงของประโยคก่อนหน้า มาเป็นเสียงเชื่อมให้กับประโยคที่ 3 เพื่อให้เข้าสู่กลุ่มเสียง ฟา เพราะเสียง ลา เป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ที่เข้ามาช่วยในการเชื่อมประโยคให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักในช่วงวรรคแรก แล้วในวรรคที่ 2 จึงดำเนินทำนองเคลื่อนขึ้นไปหาทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะเดาะมือขวา (ตุตุ ตุตุ ตุตุ ตุตุ) แล้วมาจบประโยคตามทำนองหลัก และใช้การเน้นจังหวะในห้องที่ 6 และ 8 โดยห้องที่ 6 ลงจังหวะด้วยมือขวาแต่ในห้องที่ 8 ลงจังหวะจบประโยคด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก สาเหตุเพราะผู้ประพันธ์ใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำในการดำเนินทำนองมาแล้ว ดังนั้นในประโยคนี้จึงต้องดำเนินทำนองให้มีความสัมพันธ์กับประโยคก่อนหน้า และหลอกล่อกับจังหวะด้วยการเน้นที่จังหวะยกเป็นระยะๆ

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก

-- ฟ -	ฟ ฟ --	ซ ซ --	ล ล - ด	-- มี่ -	มี - รี่ -	ด - รี่ -	รี่ - ด -
--- ฟุ	--- ซุ	--- ลุ	--- ดุ	--- รี่	- ด - ล	- ล - ด	- ล - ซ

ทางระนาดทุ้ม

- ฟ --	- ซ --	ล -- ล	- ด --	มี -- รี่	- ด --	รี่ -- ด	- ล --
-- ฟุ ฟุ	-- ซุ ซุ	-- ลุ -	ดุ - ดุ ดุ	-- ร -	ดุ - ดุ ลุ	-- ดุ -	ลุ - ลุ ซุ

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 4 ทำนองหลักของประโยคที่ 4 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงและเคลื่อนที่กลับลงมาหาเสียงต่ำ (ซ ด ล ซ) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในวรรคแรกเป็นการดำเนินมือซ้องปกติ แต่ในท้องที่ 5 ถึง 8 ใช้การตีสลบมือขึ้นลงเป็นคู่ผสมต่างๆ ในการดำเนินทำนอง โดยนำเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) เข้ามาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา สาเหตุเพราะประโยคก่อนหน้านี้นี้จบด้วยมือซ้าย โดยลักษณะของทำนองมีความคล้ายกับประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีลัดจังหวะในท้องที่ 3 (ล-ลุ) ท้องที่ 5 (มี-รี่) และท้องที่ 7 (รี่-ดุ) และจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้นี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองให้สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการแสดงความสามารถของมือทั้งสอง ว่า ถ้าผู้บรรเลงที่มีความแม่นยำในทำนองและลูกระนาด จะสามารถใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นและลงตามมือขวาได้อย่างแม่นยำและถูกต้อง โดยลักษณะของการแปรทำนองถ้าพิจารณาดูแล้ว ดูเหมือนจะไม่มีอะไร แต่ผู้ประพันธ์ก็สามารถกระตุ้นความรู้สึกผู้ฟังให้ได้ด้วยการลัดจังหวะ

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

--- ด	-- ท ด	-- รี่ ด	-- ท ด	- ด - ล	ซ ซ --	-- ซ ล	ท -- ด
-- ซ -	ท ล --	----	ท ล --	- ฟ --	- ฟ - ดุ	- ฟ --	- ดุ --

ทางระนาดทุ้ม

--- ด	- ซ --	- ด - ซ	- รี่ --	ด -- ด	- ซ --	- ด --	----
-- ดุ -	- ซุ - รุ	-- รุ ซุ	-- ซุ -	ดุ - ดุ -	- ซุ - รุ	-- ซุ ลุ	ทุ ดุ --

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 5 ทำนองหลักของประโยคที่ 5 อยู่ในกลุ่มเสียง ที (ทางกลาง) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ที โด เร X ฟา ซอล X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้จำนวนตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่จะเชื่อมเข้าหาประโยคที่ 5 เพราะเสียง ซอล ได้มาเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง ที (6th Degree) ในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) เช่นกัน ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่เป็นแนวราบ คือ จำนวนตกที่เสียง โด ในห้องที่ 2,4,6 และ 8 และถึงแม้ว่า ห้องที่ 6 จะเป็นเสียง โดต่ำ แต่ก็ยังคงเป็นเสียงเดียวกับห้องที่ 2,4 และ 8 (ด ด ดุ ด)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอเสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) เป็นการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ เพิ่มลีลาของทำนองด้วยการใช้ลูกต่างคู่ 11 ตีสลับมือมาลงคู่ 8 ที่เสียง ซอล (-ดรซ) และลูกต่างคู่ 12 ตีสลับมือมาลงคู่ 8 ที่เสียง โด (-รี่ซ- ด) แสดงความแม่นยำของมือซ้ายและมือขวาในการตีลูกต่างเข้าหาคู่ 8 และในห้องที่ 7 และ 8 แสดงความสามารถของมือซ้ายในการตีเรียง 4 เสียงแล้วจบประโยคโดยการข้อยจ้งหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยคู่ 8

ในประโยคนี้นี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก แต่ใช้วิธีการที่ต่างกับประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก แสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์จากประโยคที่มีการเคลื่อนที่เป็นแนวราบ ที่ดูเหมือนจะไม่มีอะไร แต่กลับแสดงบทบาทของระนาดทุ้มในการใช้ลูกต่างและการแสดงกำลังของมือซ้ายได้อย่างชัดเจน

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

- ฟ - ท	-- ด ร	- ร - ร	- ด - ท	- ช --	ฟ ฟ --	ท ท --	ด ด - ร
- ด - ท	--- ร	- ฟ - ร	- ด - ท	- ร - ด	--- ท	--- ด	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

ด -- ร	----	-- ร -	- ท --	--- ท	----	-- ท -	- ร --
ด - ร ฟ	- ร --	- ร ฟ ร	ด ท - ท	-- ท ฟ	- ท --	- ท ฟ ท	ด ร --

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 6 ทำนองหลักของประโยคที่ 6 อยู่ในกลุ่มเสียง ที (ทางกลาง) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ที โด เร X ฟา ซอล X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง (ร ี ท ท ร ี) โดยดำเนินทำนองหลักด้วยมือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก และเป็นสำนวนที่ต่อเนื่องจากประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ได้เพิ่มลีลาของการดำเนินทำนองด้วยการใช้คู่ 6 (เสี้ยวมือ) และการใช้คู่ 11 (ลูกต่าง) ตีสลับมือแสดงความสามารถของมือซ้ายในการดำเนินทำนองเหวี่ยงขึ้นและลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก แต่ได้เพิ่มเสน่ห์ของการดำเนินทำนองด้วยการลักจังหวะในห้องที่ 2 (-ร--) และห้องที่ 6 (-ท--) จบประโยคด้วยการย้อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไป

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้า ผู้ประพันธ์ได้ใช้สำนวนที่แสดงความแม่นยำของมือทั้งสองมาแล้ว และในประโยคนี้อารมณ์ที่ประทุขึ้นมาจากประโยคที่แล้ว จึงต้องดำเนินต่อเนื่องในประโยคนี้

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

- ล ด -	ล ช --	-- ร ม	-- ฟ ช	- ด - ร	- ด - ล	-- ช ช	- ล - ด
--- ช	-- ฟ ม	ร ด --	ร ม --	- ด - ร	- ด - ม	- ร --	- ม - ด

ทางระนาดทุ้ม

--- ด	-- ด ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	----	ล ท --	ท ด --	ด ร --
ร - ล -	ช ล --	ด ร --	ด ร --	-- ช -	-- ท ล	-- ด ท	-- ร ด

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 7 ทำนองหลักของประโยคที่ 7 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้อำนาจตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) จึงสามารถเชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 7 ได้อย่างกลมกลืน เพราะเสียง เร เป็นเสียงที่ 2 (2nd Degree) ของประโยคที่ 7 ซึ่งเป็นกลุ่มเสียง โด ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง (ม ช ล ด) โดยให้การดำเนินทำนองหลักด้วยการตีมือขวาไล่ลงตามมือซ้ายและมือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา ในวรรคที่ 2 เป็นการใช้มือซ้่องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้เสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงปัญญาจมูลและโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงปัญญาจมูล

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีกระทบสองเสียง (ลุด) ใช้มือซ้ายไล่ขึ้นตามมือขวา (ชุลด) ตีสวนมือเข้า (ดฺรฟ) และใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดฺรฟช) ย้อยจังหวะไปลงในห้องที่ 5 (--ช-) ด้วยมือซ้าย จากนั้นในห้องที่ 6,7 และ 8 ใช้การตีสลับมือที่ละสองเสียงโดยตีแยกมือหลอกล่อทำนองระหว่างเสียงสูงและเสียงต่ำ (ลททล ทดดท ดรรด) จบประโยคลงตามจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้นี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการดำเนินทำนองเรียงร้อยขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ก็ยังคงแสดงความสามารถของมือซ้ายและมือขวาในการตีแยกมือหลอกล่อระหว่างเสียงสูงและเสียงต่ำ

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

- ดุ - ฟ	-- ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ดู ดู --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
- ซ - ฟ	--- ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

มี -- รั	- ด --	ด -- ล	- ซ --	--- ด	- ล --	รั -- ด	- ท --
-- ร -	ดู -- ล	-- ล -	ซ ---	ฟ - ดู -	ล -- ซ	-- ดู -	ท -- ล

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 8 ทำนองหลักของประโยคที่ 8 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้นี้ จำนวนตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 (1st Degree) และเมื่อเข้าประโยคที่ 8 ได้มีการเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) เสียง โด จากประโยคก่อนหน้านี้นี้ จึงเป็นเสียงที่เชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 8 ได้อย่างสนิทกลมกลืน เพราะเสียง โด ได้มาเป็นเสียงที่ 5 (5th Degree) ของกลุ่มเสียง ฟา ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับไปหาเสียงสูง (ล ฟ ฟ ล) ในการเคลื่อนที่ของทำนองดำเนินมือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง โดยในประโยคก่อนหน้านี้นี้ ทำนองได้เคลื่อนที่ขึ้นไปรออยู่ที่เสียงสูงแล้ว

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ แปรทำนองโดยร้อยเรียงจำนวนลงมา (มี-รั ดู-ล ด-ลล ซซ-ฟ) จากนั้นในวรรคที่ 2 จึงขึ้นทำนองใหม่ ที่ค่อนข้างจะต่างจากวรรคแรก โดยการจบประโยคที่เสียง ลา ด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้นี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ผู้ประพันธ์ก็ใช้วิธีเชื่อมประโยคให้สัมพันธ์กับการแปรทำนองของประโยคก่อนหน้านี้นี้ และในวรรคที่ 2 ห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 เป็นลักษณะของการขึ้นต้นประโยคใหม่ เป็นการชี้ชวนของผู้ประพันธ์ ที่จะให้ผู้ฟังได้ติดตามในประโยคถัดไป ซึ่งเป็นท่อน 2 ว่า จะมีอะไรซ่อนอยู่

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

----	- ล - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
---	---	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	---	---	---

ทางระนาดทุ้ม

ด -- ท	- ล --	ท -- ล	- ซ --	- ฟ --	- ร ม ฟ	---	ม ฟ ซ -
-- ท -	ล -- ซ	-- ล -	ซ -- ฟ	- ด - ด	----	- ด --	----

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 1 ทำนองหลักของประโยคที่ 1 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X ซึ่งในประโยคก่อนหน้านี้อาจประโยคของท่อน 1 ด้วยเสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และเชื่อมเข้าสู่ท่อน 2 ได้ในทันที เพราะท่อน 2 เริ่มด้วยกลุ่มเสียงเดียวกัน โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (ล ฟ ฟ ล) โดยเป็นการใช้มือห้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้จำนวนที่เป็นวรรครับกับวรรคที่ 2 ของประโยคก่อนหน้านี้นั้นจึงขึ้นจำนวนใหม่ในห้องที่ 5 โดยใช้ลูกต่างคู่ 11 (เสียง โดต่ำ กับเสียง ฟาสูง)

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงดุด ดำเนินทำนองขึ้นไปหาเสียงตกของทำนองหลัก (-ร ม ฟ - ด - ร ม ฟ ซ - ล) มีการนำเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) เป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง มาช่วยในการดำเนินทำนองให้มีความต่อเนื่องและเหมาะสมแก่การใช้เสียงดุด แล้วค่อยจ้งหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือขวา

ในประโยคนี้นี้ ถือเป็นแนวทางในการบรรเลงของผู้ประพันธ์ที่มีความแยบยล โดยใช้วิธีการผูกจำนวนในลักษณะกลอนฝาก แสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์ได้อย่างชัดเจน เพราะถ้าพิจารณาในประโยคก่อนหน้านี้นี้ ในวรรคที่ 2 เป็นลักษณะของการขึ้นต้นจำนวนใหม่ แต่แสดง

ความรู้สึกเหมือนกับว่าจำนวนกลอนได้ขาดหายไป (เพลงขาด) แต่ผู้ประพันธ์ได้เฉลยให้ผู้ฟังทราบถึงเจตนาในการนำจำนวนกลอนที่เป็นวรรครับของประโยคก่อนหน้านี้ มาใช้เป็นประโยคขึ้นต้นประโยคใหม่ของท่อนที่ 2

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

-- ซล	- ด - รี่	- ฟี่ - รี่	- ด - ล	- ด - รี่	- ด - -	ล ล - -	ซซ - ฟ
-- ฟ -	- ดุ - ร	- ฟ - ร	- ดุ - ล	- ดุ - ร	- ดุ - ล	--- ซุ	--- ฟุ

ทางระนาดทุ้ม

-- มี่มี	- มี - -	รี่รี่ - รี่ -	- ด - -	-- ดด -	- ด - -	ลล - ล -	- ซ - -
ล - - มี	--- รี่	-- รี่ - ด	----	ล - - ด	--- ล	-- ล - ซ	----

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 2 ทำนองหลักของประโยคที่ 2 ยังคงอยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเชื่อมต่อกับประโยคที่ 1 โดยการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำในสวนท้ายของประโยค (รี่ ล ล ฟ) โดยเป็นการใช้มือซ้ายปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้จำนวนกลอนที่ต่อเนื่องจากประโยคก่อนหน้านี้ เพราะจำนวนได้ขึ้นไปทางเสียงสูง ผู้ประพันธ์จึงดำเนินทำนองด้วยการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การนำเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) ซึ่งเป็นโน้ตนอกกลุ่มเสียงมาช่วยในการดำเนินทำนอง และแสดงความสามารถของการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงตะเดาะ (มีมีมี รี่รี่ ดดด ลลล) พร้อมกับการลัดจังหวะประกอบกันไป จากนั้นย่อจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ซึ่งโดยลักษณะของทำนองพิจารณาดูแล้วเหมือนจะไม่มีอะไร แต่ผู้ประพันธ์ก็นำโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง นำเทคนิคการลักจังหวะ การย่อจังหวะ มาใช้ในการตกแต่งทำนองได้อย่างกลมกลืนและสละสลวย

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

-- ล -	ล - ช -	ฟ - ช -	ช - ฟ -	-- ทุ	--- ดุ	----	- ทุร - ฟ
--- ช	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ดุ	--- ลช	- ล - ช	- ล - --	ทุ- -- ฟ

ทางระนาดทุ้ม

-- ด -	ล ช --	- ร --	- ฟ --	----	ดุ ฟ --	ร ช --	ฟ ล --
ฟ -- ช	-- ฟ ร	-- ดุ ล	-- ร -	ดุ - ดุ ล	-- ร ดุ	-- ฟ ร	-- ช ฟ

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 3 ทำนองหลักของประโยคที่ 3 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปทางเสียงสูงอีก (ร ดุ ดุ ฟ) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในวรรคแรก ใช้การตีสลับมือเป็นคู่เสียงต่างๆ (--ลช ลฟชร ฟรชฟ ชรฟดุ) เป็นตัวดำเนินทำนอง ส่วนในวรรคที่ 2 เป็นการใช้มือช้องปกติ แต่มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 4 ของกลุ่มเสียง (4th Degree) เป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง มาช่วยในการดำเนินทำนอง โดยการใช่วิธีตีเสียงสะบัด 3 เสียง (ทุลช ทุดุร)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยช่วงวรรคแรกขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เหตุเพราะประโยคก่อนหน้านี้นี้จบประโยคด้วยมือซ้าย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีกระทบสองเสียง (--ดช) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ลชฟร) แล้วตีเสียงเรียง 3 เสียงตามกลุ่มเสียง (-รดล -ฟร- ดุ) แล้วย่อจังหวะไปตกห้องที่ 5 จากนั้นแสดงความสามารถของการใช้มือซ้ายและมือขวาตีสวนแยกมือออก (ดุล ดุฟรดุ รชฟร ฟลชฟ) ซึ่งถ้า

พิจารณาแล้ว เสียงตกจังหวะของสำนวนนี้ยังคงเน้นเสียงหลักของกลุ่มเสียง (ลฺ ดฺ ร ฟ) แล้วจบประโยคด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก แต่แสดงการใช้กลวิธีพิเศษในหลายๆ รูปแบบ อดความสามารถของความแม่นยำในการตีสวนแยกมือออก ทำให้ประโยคที่ดูธรรมดา กลับมีความโดดเด่นขึ้นมาในทันที

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก

- ด - ฟ	-- ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ดฺ ดฺ --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
- ซ - ฟ	--- ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

--- ร	<u>ม ฟ ซ ล</u>	- ฟ --	<u>ดฺ ร ม ฟ</u>	----	ฟ ซ ล -	ซ ล ด -	ลฺ ดฺ ร -
-- ด -	----	- ล - ล	----	--- ร	--- ฟ	--- ซ	--- ล

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 4 ทำนองหลักของประโยคที่ 4 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก สำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 สำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง (ล ฟ ฟ ล) โดยเป็นการดำเนินมือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์تبแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ นำกลวิธีพิเศษมาใช้ تبแต่งทำนองด้วยการตีเสียงดูด (--ดฺร มฟซล) ใช้ลูกต่างคู่ 13 (เสียง ลาต่ำ กับเสียง ฟาสูง) เน้นจังหวะและเชื่อมทำนองด้วยวิธีการตีเสียงดูดได้อย่างสนิทสนม (-ลฺ ดฺร มฟ) จากนั้นแสดงความแม่นยำของการใช้มือซ้ายและมือขวาด้วยการตีเรียงเสียงสี่เสียงอย่างต่อเนื่อง (---รฺ ฟุซลฟุ ซลดูซ ลุดรล) แต่ยังคงเน้นเสียงของโน้ตในกลุ่มเสียงได้อย่างชัดเจน (รฺ ฟุ ซ ล) แล้วจบประโยคตามจังหวะตกด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการใช้ระบบเสียงต่ำมาเป็นตัวดำเนินทำนอง แสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์ ว่า ในทำนองหลักที่เป็นประโยคธรรมดา แต่ผู้ประพันธ์กลับสามารถใช้ระบบเสียงต่ำและกลวิธีพิเศษได้อย่างโดดเด่น สามารถบ่งบอกความเป็นระนาดทุ้ม ที่มีเส้นห์ของการใช้ระบบเสียงต่ำได้อย่างลงตัว

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

- ล - ล	- ช - -	ล ช - ช	- ฟ - -	ช ฟ - ฟ	- ด - -	ฟ ร - ร	- ดุ - -
- - ช -	ช ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร	- - ร -	ร ดุ - ดุ	- - ดุ -	ดุ ลุ - ลุ

ทางระนาดทุ้ม

- - ลุ ลุ	ดุ ลุ - -	ลุ ชุ - -	- ร - -	ช ฟ - -	- ด - -	ฟ ร - -	- ล - -
- - - ลุ	- - ชุ ฟุ	- - ฟุ รุ	- รุ - รุ	- - รุ ดุ	- ดุ - ดุ	- - ดุ ลุ	- ลุ - -

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 5 ทำนองหลักของประโยคที่ 5 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำอย่างชัดเจน (ฟ ร ดุ ลุ) ใช้การตีสลับมือและใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายเรียงจำนวนลงมาอย่างสละสลวย

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้การเคลื่อนที่ของทำนองจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำเช่นเดียวกัน

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษเข้ามาตกแต่งทำนองด้วยการตีเสียงสะเดาะ (--ลุลุ) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ดุลุลุ ฟุ ลุลุฟุ) จากนั้นใช้การเน้นจังหวะยกที่สอดคล้องกับทำนองหลักได้อย่างลงตัวในช่องที่ 4, 6 และ 8 แต่เป็นการใช้มือที่แสดงความเป็นระนาดทุ้มได้อย่างชัดเจน จากนั้นจึงย้ายจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยซ้ำ

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพื่อจุดประสงค์ที่จะให้ผู้ฟังทราบว่า ในจำนวนกลอนที่เรียงเสียงลงมาจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำนั้น สามารถที่จะแปรทำนองให้มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักก็ได้ และในความเป็นระนาดทุมนั้นสามารถที่จะแปรทำนองได้อย่างไรบ้าง

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

-- ซล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - -	ล ล - -	ซซ - ฟ
-- ฟ -	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ซ	- - - ฟ

ทางระนาดทุม

- - - ฟ	- ฟ - -	ฟ - - ล	- ล - -	- - - ซ	- ซ - -	ด - - ฟ	- ฟ - -
ล - ฟ -	- ร - ฟ	- - ล -	ล ม - -	ล - ซ -	ซ ร - ซ	- - ฟ -	ฟ ร - -

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 6 ทำนองหลักของประโยคที่ 6 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ (ร ล ล ฟ) โดยดำเนินทำนองหลักด้วยมือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก และเป็นสำนวนที่ต่อเนื่องจากประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ได้เพิ่มลีลาของทำนองด้วยการใช้คู่ 8 และใช้ลูกต่างคู่ 10 (เสียง เรต่ำ กับเสียง ฟา) ลูกต่างคู่ 11 (เสียง มีต่ำ กับเสียง ลา) และลูกต่างคู่ 11 (เสียง เรต่ำ กับเสียง ซอล) เน้นทำนองที่จังหวะยก หลอกล่อกับจังหวะด้วยการลัดจังหวะ แล้วจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือซ้าย ใช้การลดลงมาบรรเลงในทางเสียงต่ำ แต่ผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองด้วย

การใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีลูกต่างคู่ 10 และลูกต่างคู่ 11 เน้นจังหวะยกและแสดงความสามารถ ในการใช้มือซ้ายตีลูกต่าง ซึ่งผู้บรรเลงที่ฝึกฝนมาอย่างชำนาญเท่านั้นที่จะผ่านประโยคนี้ไปได้

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

-- ดุ ร	- ฟ - ร	-- ดุ ร	-- ฟ ช	-- ล ท	ด ท --	ด ล --	ล ช --
- ล --	ดู - ดู -	ดู ล --	ดู ร --	ฟ ช --	-- ล ช	-- ช ฟ	-- ฟ ร

ทางระนาดทุ้ม

ฟ - ดู ร	- ฟ - ร	-- ฟ ช	- ล --	- ด - ล	--- ด	- ล --	- ช --
- ล --	ดู - ดู -	ดู ร --	ฟ -- ช	-- ฟ -	- ช --	ฟ -- ช	-- ฟ ร

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 7 ทำนองหลักของประโยคที่ 7 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง และเคลื่อนที่ที่กลับลงมาหาเสียงต่ำ (ร ช ช ร) โดยใช้การดำเนินทำนองเก็บและใช้รูปแบบการตีที่หลากหลายทั้งการตีสลับมือ ตีมือซ้ายไล่ขึ้นตามมือขวาและตีมือขวาไล่ลงตามมือซ้าย

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง ด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้เสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การหลอกล่อกับจังหวะด้วยการลักจังหวะ โดยเริ่มต้นประโยคด้วยมือขวา เพราะในประโยคก่อนหน้านี้จับด้วยมือซ้าย ตีสลับมือ (ฟลดูร ดูฟดูร) ตีมือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดูรฟช) และใช้การลักจังหวะ (-ดฟล -ช-ด ฟล-ช -ชฟร) และจบประโยคด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพื่อจุดประสงค์ว่า ในสองประโยคก่อนหน้านี้ได้ใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำมาแล้ว ได้เวลาที่จะต้องกลับไปบรรเลงในระบบเสียงสูงบ้าง ทั้งนี้เพื่อความหลากหลายของทำนองเพลง

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

-- มี มี	- มี --	ริ ริ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - ริ
- ม --	- ซ - ริ	--- ดุ	--- ซุ	--- ลุ	--- ทุ	--- ดุ	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

- มี --	มี มี --	ริ ริ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด --
-- ซ ม	-- ม ร	-- ร ดุ	-- ดุ ซุ	-- ทุ ลุ	-- ดุ ทุ	-- ร ดุ	----

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 8 ทำนองหลักของประโยคที่ 8 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้นี้ จำนวนตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และเมื่อเข้าประโยคที่ 8 ได้มีการเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) เสียง เร จากประโยคก่อนหน้านี้นี้ จึงเป็นเสียงที่เชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 8 ได้อย่างสนิทกลมกลืน เพราะเสียง เร ได้มาเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง (ริ ซ ท ริ) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองดำเนินมือซ้องปกติ แต่ได้มีการนำเสียง ที่ ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) มาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีแสดงความชัดเจนของการใช้มือซ้ายและมือขวาตีเรียงเสียงและข้ามเสียงอย่างแม่นยำตามกันลงมา เน้นจังหวะตกของทำนองหลักได้อย่างชัดเจน (ม ร ดุ ซุ ลุ ทุ ดุ ร) แล้วย่อยจังหวะจบประโยคด้วยคู่ 8 ในประโยคถัดไป

ในประโยคนี้นี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการแสดงให้ผู้ฟังเห็นได้ว่า ทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการแสดงความชัดเจนของการใช้มือซ้ายและมือขวาในการตีเรียงเสียงและข้ามเสียงอย่างแม่นยำ

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

----	- ล - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
--- ล	--- ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

ริ - วรร)	ฟ ร --	ด ล --	- ฟ --	-- ด(ด)	- ร ม ฟ	--- ด	--- ล
ร -- ริ	-- ด ล	-- ซ ฟ	- ฟ --	ฟ -- ด	----	ม ร ด -	ท ล - ม

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 1 ทำนองหลักของประโยคที่ 1 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X ซึ่งในประโยคก่อนหน้านี้นี้ จบประโยคของท่อน 2 เทียบแรกด้วยเสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง โด (2nd Degree) และเชื่อมเข้าสู่ท่อน 2 เทียบกลับได้ในทันที เพราะเสียง เร จะเป็นโน้ตเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง ฟา (6th Degree) โดยในวรรคแรก จำนวนดำเนินมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (ล ฟ ฟ ล) โดยเป็นการใช้มือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะเดาะ (--รรร) และใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ฟรดล ดลซฟ) และมาลงคู่ 8 ที่จังหวะยกย่อยจังหวะไปตกห้องที่ 5 (วรรคที่ 2) จากนั้นจึงใช้จำนวนที่ต่างจากเทียบแรก โดยตีสะเดาะที่เสียง โด (ดุด) แล้วตีเรียงเสียงขึ้นลงมาตกจังหวะที่คู่ 4 โดยใช้การยกย้ายทำนองไปมา

ในประโยคนี้นี้ ถือเป็นแนวทางในการบรรเลงของผู้ประพันธ์ที่มีความหลากหลายมากกว่าเทียบแรก เพราะในเทียบแรกแสดงความสามารถของการลักจังหวะและการตีเสียงจุดในประโยคเดียวกันของเทียบนี้ ผู้ประพันธ์จึงเปลี่ยนเป็นการตีเสียงสะเดาะและตบแต่งทำนองให้มีการยกย้ายทำนองไปมา แต่ไม่เน้นการลักจังหวะมากเหมือนเทียบแรก

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

-- ซล	- ด - รี่	- ฟี่ - รี่	- ด - ล	- ด - รี่	- ด - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
-- ฟ -	- ดุ - ร	- ฟ - ร	- ดุ - ลุ	- ดุ - ร	- ดุ - ลุ	- - - ซุ	- - - ฟุ

ทางระนาดทุ้ม

- ล - -	มี - - -	รี่ - - ด	- - ล -	- ร - -	ล - - -	ด - - รี่	- - ฟี่ -
- - ซ ม	- - ลุ ร	- ลุ ดุ -	ล ดุ - ลุ	- - ดุ ลุ	- - ลุ ดุ	- ลุ ร -	ดุ ฟ - -

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 2 ทำนองหลักของประโยคที่ 2 ยังคงอยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเชื่อมต่อกับประโยคที่ 1 โดยการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำในส่วนท้ายของประโยค (รี่ ล ล ฟ) โดยเป็นการใช้มือซ้งปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้จำนวนกลอนที่สวนทางกับทำนองหลักขึ้นไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการแสดงความสามารถของมือซ้ายในการเหวี่ยงเป็นคู่ 3 และคู่ 4 (ลร ลุด ลุด ลุด ลุ ร ดุ ฟ) นอกจากนี้ มือขวายังแสดงการลัดจังหวะ แล้วย่อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก และมีการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการลัดจังหวะ แสดงความสามารถของการใช้มือซ้ายด้วยความแม่นยำในการเหวี่ยงเป็นทำนองอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะจังหวะของประโยคนี้นับปฏิบัติได้ยาก หากผู้บรรเลง ไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอ

ท่อน 2 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

-- ล -	ล - ข -	ฟ - ข -	ข - ฟ -	-- ทุ	--- ด	----	- ทุ - ฟ
--- ข	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ด	--- ลข	- ล - ข	- ล - -	ทุ - - - ฟ

ทางระนาดทุ้ม

-- ด -	ล ข - -	- ร - ร	----	- ฟ - -	- ด - -	- ด - -	- ฟ - -
ฟ - - ข	- - ฟ ร	- - ร ฟ	- - ด -	- ฟ - ร	ด ล - ด	- ล - ด	ร ฟ - ฟ

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 3 ทำนองหลักของประโยคที่ 3 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปทางเสียงสูง (ร ด ด ฟ) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองในวรรคแรก ใช้การตีสลับมือเป็นคู่ผสมเสียงต่างๆ (--ลข ลฟขร ฟรขฟ ขรฟด) เป็นตัวดำเนินทำนอง ส่วนในวรรคที่ 2 เป็นการใช้มือฆ้องปกติ แต่มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 4 ของกลุ่มเสียง (4th Degree) เป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง มาช่วยในการดำเนินทำนองในการใช้วิธีตีเสียงสะบัด 3 เสียง (ทุลข ทุร)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง ด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก และหลากหลายกว่าประโยคเดียวกันในเที้ยวแรก โดยในช่วงวรรคแรก ขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เหตุเพราะประโยคก่อนหน้านี้อจบประโยคด้วยมือซ้าย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีกระทบสองเสียง (ดข) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ลขฟร) จากนั้นใช้การตีเสียงคู่ 6 (เสี้ยวมือ) สร้างความเด่นให้กับทำนอง จากนั้นแสดงความสามารถในการดำเนินทำนองของมือซ้ายในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 และย่ำจ้งหะยกด้วยการใช้ลูกถ่างคู่ 10 (เสียง ลาต่ำ กับเสียง โด) แล้วจบประโยคด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักอย่างชัดเจน และแสดงการใช้กลวิธีพิเศษในหลายๆ รูปแบบ เช่น การลักจังหวะ การใช้คู่ 6 (เสียวมือ) และคู่ 10 (ลูกถ่าง) อดความแม่นยำในการดำเนินทำนองด้วยมือซ้าย

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก

- ด - ฟ	-- ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
- ซ - ฟ	--- ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

ฟ -- ร	- ด --	ด -- ล	- ซ --	-- ด(ด)	- ล - ซ	--- ด	- ล --
-- ร -	ด -- ล	-- ล -	ซ ---	ฟ -- ด	-- ด(ด)	- ด --	ด -- ล

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 4 ทำนองหลักของประโยคที่ 4 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง (ล ฟ ล) โดยเป็นการดำเนินมือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง ด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยในประโยคก่อนหน้านี้ได้เคลื่อนทำนองไปในทางเสียงสูง ในประโยคนี้จึงตกแต่งทำนองให้สอดคล้องต่อเนื่องกันกับประโยคที่แล้ว

การใช้กลวิธีพิเศษ
ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการร้อยเรียงทำนองจากเสียงสูงลงมาด้วยมือขวา เพื่อให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้านั้นในวรรคที่ 2 ห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะ (ดุดุด) แล้วใช้การประสานคู่ 5 (ดุซ) และตีสลับมือเป็นคู่ 6 มาตกจังหวะที่ทำนองหลักด้วยมือซ้าย (-ดุดล-ล)

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการแสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์ให้ต่างจากประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก โดยใช้การลักจังหวะใน

ขณะที่ร้อยเรียงทำนองจากเสียงสูงลงมา และการใช้คู่ประสานคู่ 5 และการตีสลับมือระหว่างคู่ 6 และคู่ 8

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

- ล - ล	- ช - -	ล ช - ช	- ฟ - -	ช ฟ - ฟ	- ด - -	ฟ ร - ร	- ด - -
- - ช -	ช ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร	- - ร -	ร ด - ด	- - ด -	ด ล - ล

ทางระนาดทุ้ม

- ล - -	- ฟ - -	ล ช - -	- ร - -	ช ฟ - -	ร ด - -	ฟ ร - -	ด ล - -
- - ช ฟ	- - ช ฟ	- - ฟ ร	- - ฟ ร	- - ร ด	- - ร ด	- - ด ล	- - ด ล

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 5 ทำนองหลักของประโยคที่ 5 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำอย่างชัดเจน (ฟ ร ด ล) ใช้การตีสลับมือและใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายเรียงจำนวนลงมาอย่างสละสลวย

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้การเคลื่อนที่ของทำนองจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำเช่นเดียวกัน

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ได้ตกแต่งทำนองด้วยการตีมือขวาไล่ลงตามมือซ้าย โดยในวรรคแรกใช้การตี 3 พยางค์ ส่วนในวรรคที่ 2 ได้เพิ่มพยางค์ให้มากขึ้น แสดงความสามารถของการดำเนินทำนองของมือขวาและมือซ้าย จบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้นี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพื่อจุดประสงค์ที่จะให้ผู้ฟังทราบว่า ในจำนวนกลอนที่เรียงเสียงลงมาจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำนั้น สามารถแปรทำนองให้มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักก็ได้ แต่ในความเป็น

ระนาดทุ้มนั้นจะแปรทำนองได้อย่างไรบ้าง และหากพิจารณาแล้วลักษณะการดำเนินทำนองของ
วรรคแรกเปรียบเหมือนลูกคลื่นลูกใหญ่แล้วแตกมาเป็นลูกเล็กในวรรคที่ 2

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

-- ซล	- ด - ร	- พ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - -	ล ล - -	ซ ซ - พ
-- พ -	- ด - ร	- พ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ซ	- - - พ

ทางระนาดทุ้ม

- - - พ	- ร - -	พ - - ล	- พ - -	ล - - ซ	- ม - -	ด - - พ	- ร - -
- - พ -	ร - ม พ	- - ล -	พ - ซ ล	- - ซ -	ม - พ ซ	- - พ -	ร - ม พ

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 6 ทำนองหลักของประโยคที่ 6 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียง
ปัญญามูล คือ ฟา ซล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3
ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง
(1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ
(ร ล ล พ) โดยดำเนินทำนองหลักด้วยมือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง
ด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้ระบบเสียงต่ำ
ในการดำเนินทำนอง และเป็นสำนวนที่ต่อเนื่องจากประโยคก่อนหน้านี้ แต่เพิ่มลีลาของทำนองให้
ต่างจากประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีตีสลับมือเป็นคู่ 8 แสดงความแม่นยำในการดำเนินทำนองของมือทั้งสอง
แล้วจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอด
การดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ใช้การลดลงมาบรรเลงในทางเสียงต่ำ
แต่ผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนอง ด้วยการใช่วิธีตีสลับมือเป็นคู่ 8 ใน
ขณะที่มือขวาแสดงการย้ำเสียงตกของทำนองให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งบ่งบอกความสามารถ
ในเชิงการประพันธ์ได้เป็นอย่างดี

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

-- ดุ ร	- ฟ - ร	-- ดุ ร	-- ฟ ช	-- ล ท	ด ท --	ด ล --	ล ช --
- ล --	ด - ด -	ด ล --	ดุ ร --	ฟ ช --	-- ล ช	-- ช ฟ	-- ฟ ร

ทางระนาดทุ้ม

ฟ - ดุ -	-- ดุ ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	--- ช	ล - ล ท	- ท ด -	ด ริ --
- ล - ล	ช ล --	ดุ ร --	ดุ ร --	- ฟ --	- ช --	ล -- ท	--- ร

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 7 ทำนองหลักของประโยคที่ 7 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงและเคลื่อนที่ที่กลับลงมาหาเสียงต่ำ (ร ช ช ร) โดยใช้การดำเนินทำนองเก็บ ใช้รูปแบบการตีที่หลากหลายทั้งการตีสลับมือ ตีมือซ้ายไล่ขึ้นตามมือขวาและตีมือขวาไล่ลงตามมือซ้าย

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้น้ำเสียงที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทำนองหลัก แต่ใช้การหลอกล่อกับจังหวะด้วยการลักจังหวะโดยเริ่มต้นประโยคด้วยมือขวา เพราะในประโยคก่อนหน้านั้นจบด้วยมือซ้าย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีสวนมือ (ฟลุดล) มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ชุลดุร) ตีสวนมือ (ดุรฟร) ตีมือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดุรฟช) และใช้วิธีการลักจังหวะอย่างกระชั้นในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 (-ฟ-ช ลชลท ลทตท ดริ-ร) มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 4 ของกลุ่มเสียง (4th Degree) เข้ามาช่วยในการดำเนินทำนองให้กลมกลืนและเลื่อนไหลได้คล่องแคล่วขึ้นและจบประโยคด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก แต่มีความแตกต่างจากประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก ทั้งนี้เพื่อความหลากหลายของทำนองเพลง

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

-- มี มี	- มี --	ริ ริ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - ริ
- มี --	- ซ - ริ	--- ดุ	--- ซุ	--- ลุ	--- ทุ	--- ดุ	--- ริ

ทางระนาดทุ้ม

--- มี	----	- มี - ริ	- ด --	- ซ --	ซ ฟ --	ฟ ม --	ม ร --
-- มี -	ร ร --	-- ริ -	ดุ -- ซุ	-- ดุ ฟ	-- ทุ ม	-- ลุ ร	--- ริ

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 8 ทำนองหลักของประโยคที่ 8 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้อำนาจตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และเมื่อเข้าประโยคที่ 8 ได้มีการเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) เสียง เร จากประโยคก่อนหน้าจึงเป็นเสียงที่เชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 8 ได้อย่างสนิทกลมกลืน เพราะเสียง เร ได้มาเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง (ริ ซ ท ริ) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองดำเนินมือช้องปกติ แต่ได้มีการนำเสียง ที่ ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) มาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง ผู้ประพันธ์เรียงร้อยทำนองให้เริ่มจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีล่วงหน้าในห้องที่ 2 (รร--) และตีสลับมือเป็นคู่ 8 มาตักจังหวะที่เสียงซอล (-มีริ ดุค-ซ) แล้วตีสลับมือเป็นทำนองลงมาหาเสียงตกของทำนองในระบบต่ำ (-ซดุฟ ซฟทุม ฟมลร มร-รุ) จบประโยคลงพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก สาเหตุเพราะทำนองหลักนั้นเคลื่อนที่ขึ้นไปหาเสียงสูง ดังนั้น เพื่อให้เห็นถึงความหลากหลายในการแปรทำนอง

โดยการเรียงร้อยทำนองลงมาหาระบบเสียงต่ำ ซึ่งในตอนต่อไปนั้น ผู้ประพันธ์จะมีเทคนิคอะไรมา
นำเสนอ ย่อมทำให้ผู้ฟังสนใจใคร่ที่จะรอฟัง

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

--- ริ	-- มี่ มี่	--- มี่	-- มี่ มี่	--- ริ	-- มี่ มี่	- ริ --	- มี่ - มี่
--- ร	- ม --	--- ช	- ม --	--- ร	- ม --	- ร - ม	----

ทางระนาดทุ้ม

----	ทุ ดุ ร -	ม ช --	ม ช --	-- ร ดุ	----	ชุ ดุ --	ชุ ดุ --
-- ชุ ดุ	--- ม	- ชุ - ม	- ชุ - ม	----	ทุ ล ชุ ม	- ชุ - ม	- ชุ - ม

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 1 ทำนองหลักของประโยคที่ 1 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียง
ปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้นี้จำนวนตกที่เสียง เร
ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และเมื่อเข้าประโยคที่ 1 ในท่อนที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มเสียง
โด (ทางเพียงขอบบน) เสียง เร จากประโยคก่อนหน้านี้นี้ จึงเป็นเสียงที่เชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 1 ของ
ท่อนที่ 3 ได้อย่างสนิทกลมกลืน เพราะเสียง เร เป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree)
เช่นเดียวกัน โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree)
และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบ
กระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่เป็นแนวราบ (มี่ มี่ มี่ มี่) โดยเป็นการดำเนินมือซ้องปกติ
ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง
ด้วยการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณ
ในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้ระบบเสียงต่ำ สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี้นี้ ได้เรียงร้อย
ทำนองลงมาหาระบบเสียงต่ำไว้ก่อนแล้ว และเป็นที่ทราบแล้วว่าในท่อน 3 นี้ ประโยคต้นจะดำเนิน
ทำนองซ้ำสองครั้ง ผู้ประพันธ์จึงใช้แนวทางในตกแต่งทำนองที่ซ้ำกันให้มีความหลากหลาย
การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียง (--ชุล ทุจุม) มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง
มาช่วยในการเชื่อมทำนอง และใช้กลวิธีพิเศษโดยการเน้นเสียง ซอล (คู่ 3 กับเสียงตกของทำนอง)
ที่จังหวะยก จากนั้นตีเรียงเสียงลงมาหาเสียงตกของทำนองในทางต่ำ (--รตุ ทุลชุม) และ

เปลี่ยนเป็นการเน้นเสียง โด (คู่ 6 กับเสียงตกของทำนอง) ที่จังหวะยก และจบประโยคพอดีกับ จังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการที่จะแก้ปัญหาการแปรทำนองที่มี ลักษณะซ้ำกัน ซึ่งโดยทำนองลักษณะนี้ เป็นการท้าทายความสามารถของผู้ประพันธ์ว่าจะสามารถ แปรทำนองอย่างไร เพื่อให้เกิดความหลากหลาย และกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความสนใจที่จะอยากรู้ว่า ในประโยคต่อไป จะมีการนำเสนอการแปรทำนองลักษณะนี้ด้วยจำนวนอย่างไร

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

-- ด -	ด ด --	ริ ริ --	มี มี - มี	-- ด -	ด - ล -	ช - ล -	ล - ช -
--- ดุ	--- ร	--- ม	--- ช	--- ล	- ช - ม	- ม - ช	- ม - ร

ทางระนาดทุ้ม

-- ลลล)	- ทุ ดุ ร	-- ดดุ)	- ร ม ช	-- มม)	- ช ล ด	----	ล ทุ ริ
--- ล	--- ร	--- ด	--- ช	--- ม	--- ด	-- ช -	----

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 2 ทำนองหลักของประโยคที่ 2 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียง ปัญญามูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง และกลับลงมาหาเสียงต่ำอีกครั้ง (ร ช ม ร) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของวรรคแรกใช้การดำเนิน มือห้องปกติ จากนั้นใช้การตีสลับมือเป็นคู่ 2,3 และ 4 ในการดำเนินทำนอง (--ดล ดชลม ชมลช ลมชร)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง ที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยเคลื่อนทำนองขึ้นไปหาเสียงสูงซึ่งสวนทางกับทำนองหลัก ด้วยการ ขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เพื่อให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะ (--ลลล --ดุดุ --มมม) และใช้มือขวา ตีเรียงเสียงเข้าหาคู่ 8 เคลื่อนทำนองจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง (-ทุดุ -ร มช -ชลล) โดยนำคู่ 8 มา

เน้นเสียงตกของทำนอง (ร ช ด) แต่ในห้องที่ 7 และ 8 ได้เพิ่มการตีเสียงดูดเข้ามาเพื่อสร้างสีสันให้กับทำนอง

ในประโยคนี ผู้ประพันธ์ได้กระตุ้นความรู้สึกของผู้ฟังให้มากยิ่งขึ้น ด้วยการเน้นเสียงคู่ 8 ในห้องที่ 2,4 และ 6 แสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์ด้วยการเปลี่ยนทำนองในตอนท้ายประโยคให้พิเศษออกไป

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

----	ช ล --	----	ช ล --	----	ช ล ท ด	-- ร ี ด	ท ล --
-- ร ม	-- ช ม	-- ร ม	-- ช ม	-- ร ม	----	----	-- ช ม

ทางระนาดทุ้ม

-- ด -	- ช --	ด -- ช	- ช --	-- ช -	ดุด) - ด	-- มม)	----
----	ช -- ม	-- ช -	ช ---	ม -- ช	-- ด) --	- ช - ม	- ม --

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 3 ทำนองหลักของประโยคที่ 3 ยังคงอยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X เพราะเป็นประโยคต้นของท่อน 3 ที่บรรเลงซ้ำกัน โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) เช่นเดียวกัน แต่ทำนองหลักได้เพิ่มการเคลื่อนที่ของทำนอง ให้แปลกออกไปกว่าในตอนต้น รูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่เป็นแนวราบในวรรคแรก และเคลื่อนไปหาเสียงสูง และกลับลงมาหาเสียงต่ำในวรรคที่ 2 (ม ม ด ม)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์تبแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีล็กจ้งหะ เพื่อแสดงถึงความหลากหลายของทำนอง (--ด- ชช-ม ด-ชชชช-ม) จากนั้นใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะ (ดุดุด มมม) และย่อยจบประโยคลงคู่ 4 ในประโยคถัดไป

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการที่จะแก้ปัญหาการแปรทำนองที่มีลักษณะซ้ำกัน ซึ่งในประโยคที่ 1 ได้กระทำไปครั้งหนึ่งแล้วโดยใช้ระบบเสียงต่ำ ในครั้งนี้ จึงเปลี่ยนมาเป็นการแสดงการลักจังหวะ และใช้การสะเดาะเพื่อสร้างความหลากหลายให้แก่ทำนอง

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก

-- ด -	ด ด --	ร ร --	ม ม - ๗	-- ด -	ด - ล -	๗ - ล -	ล - ๗ -
--- ๗	--- ล	--- ๗	--- ๗	--- ล	- ๗ - ม	- ม - ๗	- ม - ร

ทางระนาดทุ้ม

ม - ด(ด)	- ๗ --	ม ร --	- ๗ --	- ๗ - ม	--- ๗	- ร --	- ม --
๗ -- ด	-- ม ร	-- ด ๗	ล ๗ - ๗	-- ม -	- ๗ --	ม -- ด	--- ร

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 4 ทำนองหลักของประโยคที่ 4 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง และกลับลงมาหาเสียงต่ำอีกครั้ง (ร ๗ ม ร) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของวรรคแรกใช้การดำเนินมือฆ้องปกติ จากนั้นใช้การตีสลับมือเป็นคู่ 2,3 และ 4 ในการดำเนินทำนอง (--ดล ดขลม ขมลขลมขร)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์تبแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยในครั้งนี้ ผู้ประพันธ์ได้กลับมาใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนองอีก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเสียงสะเดาะ (ดุดุด) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายมาหาคู่ 8 ที่เสียงตกของทำนอง (-๗ม ร มรด๗ ล๗-๗) มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) เข้ามาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความสนิทกลมกลืนยิ่งขึ้น จากนั้นจึงใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีสลับมือ สวนมือเข้าหาเสียงตกของทำนองในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 จบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แปรทำนองต่างไปจากประโยคต้น เพื่อแสดงให้ผู้ฟังได้ว่า ในประโยคที่ซ้ำกันนั้น ถ้าพิจารณาให้ดีแล้ว สามารถที่จะใช้ไหวพริบปฏิภาณแปรทำนองให้ ต่างกันได้อย่างหลากหลาย

ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

- - ซล	- ด - รี่	- มี่ - รี่	- ด - ล	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - -	ด ด - รี่
- - ฟ -	- ดุ - ร	- ม - ร	- ดุ - ม	- ม - ร	- - - ม	- - - ดุ	- - - ร

ทางระนาดทุ้ม

- - ซ -	- ม - ซ	- ม - ร	- ดุ - -	- ลุ - -	- ม - -	- ซุ - -	- ร - -
- - - -	ม - ร -	ม - ร -	ดุ - - ลุ	- - ซุ ม	- - ม ซุ	- - ม รุ	- รุ - -

กลุ่มเสียงปัญญาจุมล

ประโยคที่ 5 ทำนองหลักของประโยคที่ 5 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบบน) มีกลุ่มเสียง ปัญญาจุมล คือ โด เร มี X ซล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (รี่ ล ซ รี่) โดยเป็นการดำเนินมือซ่องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง ที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก ด้วยการใส่ระบบเสียงต่ำมาดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีสลับมือลงมาหาเสียงตกของทำนองหลัก (--ซ- มมรซ มมรร ดุ-ล) จากนั้นใช้การตีข้ามเสียงและตีสวนมือในการดำเนินทำนองมาลงก่อนจังหวะด้วยคู่ 8 (ลวงหน้า) (-ลซม -มมซ -ซมรุ -รุ-)

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นถึงความสามารถในเชิงการประพันธ์ ที่ทำให้ประโยค ที่ดูเหมือนจะไม่มีอะไร เพราะเป็นการดำเนินมือซ่องปกติ กลับมีสีสันขึ้นมาโดยนำระบบเสียงต่ำ มาใช้ในการดำเนินทำนอง

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

-- ร ม	-- ฟ ช	- ล --	ช ฟ --	ด ล --	ล ช --	ช ม --	ม ร --
- ด --	ร ม --	ฟ - ช ฟ	-- ม ร	-- ช ม	-- ม ร	-- ร ด	-- ด ล

ทางระนาดทุ้ม

-- ร -	- ม --	ร -- ม	-- ด ร	-- ม ม	- <u>ช ล ด</u>	--- <u>ช</u>	<u>ล ด</u> --
- ด - ม	- ม - ด	- ม - ม	- ล - ร	--- ม	----	- ม --	----

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 6 ทำนองหลักของประโยคที่ 6 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ (ช ร ร ล) โดยดำเนินทำนองเก็บเรียงร้อยเป็นจำนวนอย่างสละสลวย

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก ด้วยการเคลื่อนทำนองไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการตีเรียงเสียง (เสียงที่ 3 ลงเสียงต่ำ) มาลงคู่ 8 ด้วยการลัดจังหวะก่อนแล้วมาตกลงพอดีจังหวะ (-ด ร ม -ม-ด ร ม-ม -ล ด ร) จากนั้นใช้การตีเสียงสะเดาะ (--ม ม ม) และใช้การตีเสียงดูตช่วยในการดำเนินทำนองขึ้นไปหาเสียงสูง แล้วย้อยจังหวะไปจบในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แปรทำนองจากทำนองหลักที่เป็นการเรียงร้อยเป็นจำนวนเก็บออกมาให้มีสีสันมากกว่าเดิม แสดงบทบาทของความเป็นระนาดทุ้มได้อย่างชัดเจน ด้วยการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการลัดจังหวะและการตีเสียงดูต ทำให้ประโยคมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

----	- ล - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร - -	ดุดู - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
---	---	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	---	---	---

ทางระนาดทุ้ม

-- ด -	ลล - ล	ล - ด -	ฟฟ - -	-- ด -	ซซ - ซ	-- ลล -	- ล - ล
ล - - ด	-- ล - -	- ล - ด	-- ฟ - -	---	-- ซ - -	- ด - ล	---

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 7 ทำนองหลักของประโยคที่ 7 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X ซึ่งในประโยคก่อนหน้านี้นี้ จบประโยคด้วยเสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง โด (6th Degree) และเชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 7 ได้ในทันที เพราะเสียง ลา จะเป็นโน้ตเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง ฟา (3rd Degree) โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (ล ฟ ฟ ล) โดยเป็นการดำเนินมือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เพื่อให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้านี้นี้

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีสะเดาะ (ลลล ฟฟฟ ซซซ ลลล) แล้วจบประโยคลงพอดีจังหวะด้วยคู่ 4

ในประโยคนี้นี้ เป็นการเลียนสำเนียงของท่อนที่ 2 อีกทั้งเป็นกลุ่มเสียงเดียวกันและเป็นสำเนียงที่ได้แปรทำนองไปแล้วถึงสองเที้ยว ผู้ประพันธ์จึงได้ตบแต่งทำนองให้แปลกไปกว่าครั้งที่ผ่านมามีการใช้การลักจังหวะ (ลวงหน้า) และแสดงถึงความสามารถของการใช้มือขวาในการตีเสียงสะเดาะเพื่อให้ทำนองมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

-- ซล	- ด - ริ	- ฟิ - ริ	- ด - ล	- ด - ริ	- ด - -	ล ล - -	ซซ - ฟ
-- ฟ -	- ดุ - ร	- ฟ - ร	- ดุ - ลุ	- ดุ - ร	- ดุ - ลุ	--- ซุ	--- ฟุ

ทางระนาดทุ้ม

- ร - ร	-- ม ฟ	-- ซล	- ท - -	-- รร -	- <u>ม ฟ ซ</u>	--- ร	<u>ม ฟ</u> - -
- ล - -	ดุ ร - -	ม ฟ - -	ซ - - -	ล - - ร	----	- ดุ - -	--- ฟุ

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 8 ทำนองหลักของประโยคที่ 8 ยังคงอยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเชื่อมต่อกับประโยคที่ 7 โดยการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำในส่วนท้ายของประโยค (ริ ล ล ฟ) โดยเป็นการใช้มือซ่องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้จำนวนกลอนที่พลิกกลับมาใช้ระบบเสียงต่ำในทันที

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยคู่ 4 และใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดรัมฟ มฟซล) และตีกระทบสองเสียง (ซท-) ย้อยจังหวะไปตกห้องที่ 5 จากนั้นใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงตะเดาะ (รรร) และตีเสียงตุ๊ด (-มฟซ -รมฟ) แล้วจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้นี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคในระบบเสียงต่ำที่คู่ 4 ทันที แต่ถ้าพิจารณาให้ดีแล้ว ในประโยคก่อนหน้านี้นี้ผู้ประพันธ์ได้ลงจังหวะด้วยคู่ 4 ในระบบเสียงสูง แล้วพลิกกลับมาเสียงต่ำในทันที แสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นในเชิงการประพันธ์ ซึ่งผู้บรรเลงจะต้องมีความแม่นยำในลูกระนาดจึงจะสามารถเหวี่ยงมือจากคู่ 4 เสียงสูงมาเสียงต่ำได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 9

ทำนองหลัก

-- ดุ ร	- ฟ - ร	-- ดุ ร	-- ฟ ซ	-- ล ท	ด ท --	ด ล --	ล ซ --
- ล --	ด - ด -	ด ล --	ดุ ร --	ฟ ซ --	-- ล ซ	-- ซ ฟ	-- ฟ ร

ทางระนาดทุ้ม

- ร --	- ล --	- ด --	- ซ --	- ล --	- ฟ --	- ซ --	-- ร -
-- ด ล	-- ล ด	-- ล ซ	-- ซ ล	-- ซ ฟ	-- ฟ ซ	-- ฟ ร	-- ร -

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 9 ทำนองหลักของประโยคที่ 9 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงและเคลื่อนที่กลับลงมาหาเสียงต่ำ (ร ซ ซ ร) โดยใช้การดำเนินทำนองเก็บ ใช้รูปแบบการตีที่หลากหลายทั้งการตีสลัมือ ตีมือซ้ายไล่ขึ้นตามมือขวาและตีมือขวาไล่ลงตามมือซ้าย

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการให้เสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียงและข้ามเสียง ตีสวนมือไปมาร้อยเรียงจำนวนจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และลัดจังหวะจบประโยคด้วยการล่องหน้าเป็นคู่ 8 ที่เสียง เร

ในประโยคนี้นี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการแปรทำนองจากเดิมที่เป็นการดำเนินทำนองเก็บมาใช้ในการแสดงความสามารถของมือซ้าย ถ้าพิจารณาให้ดี มือซ้ายจะดำเนินทำนองสลับขึ้นลงตามจำนวนที่ร้อยเรียงลงมาอย่างสละสลวย

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 10

ทำนองหลัก

-- มี มี	- มี --	ริ ริ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - ริ
- ม --	- ซ - ร	--- ดุ	--- ซุ	--- ลุ	--- ทุ	--- ดุ	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

- ซ - ซ	-----	- มี - ริ	-----	-- ซ -	ด ล --	ซ ฟ --	-- ริ -
-- ซุ -	ล ทุ ดุ ร	-- ร -	ดุ ทุ ลุ ซุ	-----	-- ซ ฟ	-- ม ร	-- ร -

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 10 ทำนองหลักของประโยคที่ 10 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้ จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และเมื่อเข้าสู่ประโยคที่ 10 ได้มีการเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) เสียง เร จากประโยคก่อนหน้านี้ จึงเป็นเสียงที่เชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 10 ได้อย่างสนิทกลมกลืน เพราะเสียง เร ได้มาเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่ที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง (ริ ซ ท ริ) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองดำเนินมือฆ้องปกติ แต่ได้มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) มาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่ที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ในประโยคที่แล้ว ผู้ประพันธ์ได้ร้อยเรียงจำนวนลงมาระบบเสียงต่ำแล้ว ในประโยคนี้จึงดำเนินเสียงต่ำต่อแล้วเคลื่อนทำนองไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การแสดงความสามารถของมือซ้ายในการตีเสียงเรียง 4 เสียงขึ้นลง (ล ทุ ดุ ร) และย้ายจังหวะไปตกมือขวาในครั้งที่ 5 แล้วใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ดลซฟ ซฟมร) จบประโยคด้วยการลักจังหวะ (ลวงหน้า) ลงคู่ 8

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แปรทำนองให้ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการแสดงให้เห็นได้ว่า ทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่ที่กลับขึ้น

ไปหาเสียงสูง แต่ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการแสดงความชัดเจนของการใช้มือซ้ายและมือขวาในการตีเรียงเสียงขึ้นลงอย่างแม่นยำ และลงจังหวะด้วยการล่งหน้า คล้ายกับจะกระตุ้นความรู้สึกผู้ฟัง ว่า จังหวะที่ล่งหน้าก่อนนั้น ในประโยคถัดไปจะนำเสนอสำนวนกลอนแบบใด จะใช้กลวิธีพิเศษอย่างไร

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

--- ร	-- ม ม	--- ม	-- ม ม	--- ร	-- ม ม	- ร - -	- ม - ม
--- ร	- ม - -	--- ช	- ม - -	--- ร	- ม - -	- ร - ม	----

ทางระนาดทุ้ม

----	ท ด ร -	-- ม -	- ม - -	ช ล ท -	- ด - ด	----	----
-- ช ล	--- ม	-- ล -	ม ช - ม	--- ด	- ด - -	ช ด ม ช	- ม - -

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 1 ทำนองหลักของประโยคที่ 1 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้นี้สำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และเมื่อเข้าประโยคที่ 1 ในเทียบกลับ ซึ่งเป็นกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) เสียง เร จากประโยคก่อนหน้านี้นี้ จึงเป็นเสียงที่เชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 1 ของเทียบกลับได้อย่างสนิทกลมกลืน เพราะเสียง เร เป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) เช่นเดียวกัน โดยในวรรคแรกสำนวนมาตกที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และวรรคที่ 2 สำนวนมาตกที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่เป็นแนวราบ (ม ม ม ม) โดยเป็นการดำเนินทางซ่องปกติ ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ปรับแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก คือ ใช้การบรรเลงในระบบเสียงสูงตามทำนองหลัก เพราะในประโยคเดียวกันซึ่งเป็นประโยคต้นของท่อน 3 ที่มีการบรรเลงซ้ำสองครั้ง ผู้ประพันธ์ได้แปรทำนองในระบบเสียงต่ำมาแล้ว ดังนั้นในครั้งนี้ จึงได้เปลี่ยนมาใช้ระบบเสียงสูงในการดำเนินทำนองบ้าง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียง (--ซล ทดรัม) มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง มาช่วยในการเชื่อมทำนอง และใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีลูกต่างคู่ 12 และตีลูกเดี่ยวมือคู่ 6 ด้วยการแสดงความแม่นยำของมือซ้ายในการเหวี่ยงขึ้นลงเป็นคู่ 5 และคู่ 3 โดยใช้เสียง มี ซึ่งเป็นเสียง ลูกตกของทำนองยืนจังหวะอยู่ตรงกลาง จากนั้นแสดงกำลังของมือขวาด้วยการตีเรียง 4 เสียง (ซลทด) แล้วเปลี่ยนกลับมาแสดงความสามารถของมือซ้ายด้วยการตีลูกฝรั่ง ซึ่งเป็นการตีข้ามเสียง กระจายคอร์ดแบบที่เรียกว่า Arpeggio (ซดุมซ) แล้วย้ายจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยคู่ 8

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการแปรทำนอง ให้เกิดความหลากหลาย มากกว่าประโยคเดียวกันในเที่ยวแรกและกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความสนใจใคร่ที่จะอยากรู้ว่า ประโยค ต้นของท่อน 3 ที่ยังเหลืออีก 1 เที่ยว จะมีการนำเสนองการแปรทำนองด้วยสำนวนอย่างไรได้อีก

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

-- ด -	ด ด --	ร ร --	ม ม - ม	-- ด -	ด - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
--- ด	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร

ทางระนาดทุ้ม

ม - ด	ร ม --	ม ซ --	ซ ล --	-- ด -	ซ ล --	ล ด --	ด ร --
ม -- ด	--- ร	--- ม	---	ซ -- ม	--- ซ	--- ล	---

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 2 ทำนองหลักของประโยคที่ 2 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียง ปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง และกลับลงมาหาเสียงต่ำอีกครั้ง (ร ซ ม ร) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของวรรคแรกใช้การดำเนิน มือซ่องปกติ จากนั้นใช้การตีสลับมือเป็นคู่ 2,3 และ 4 ในการดำเนินทำนอง (--ดล ดซลม ซมลซ ลมซร)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ปรับแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยพลิกทำนองกลับมาเริ่มในระบบเสียงต่ำอีก แล้วเคลื่อนทำนองขึ้นไปหาเสียงสูงซึ่งแตกต่างกับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การขึ้นประโยคด้วยการตีเสียงสะเดาะ (ดุดุด) แล้วให้มือขวาดำเนินทำนองโดยใช้มือซ้ายเน้นเสียงที่ลูกตกของทำนองขึ้นไปหาเสียงตกของทำนองในเสียงสูง แล้วย่อยจังหวะไปจบประโยคในประโยคถัดไปด้วยมือขวา

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการแปรทำนอง ให้เกิดความหลากหลายมากกว่าประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก แสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์ได้เป็นอย่างดี

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

----	ช ล --	----	ช ล --	----	ช ล ท ด	-- รีด	ท ล --
-- ร ม	-- ช ม	-- ร ม	-- ช ม	-- ร ม	----	----	-- ช ม

ทางระนาดทุ้ม

-- ม ม)	ช ด --	ช ด --	ช ด --	-- ม ม)	ช ด --	ช ด --	ช ด --
ร -- ม	- ช - ม	- ช - ม	- ช --	ม -- ม	- ช - ด	- ช - ร	- ช - ม

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 3 ทำนองหลักของประโยคที่ 3 ยังคงอยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X เพราะเป็นประโยคต้นของท่อน 3 ที่บรรเลงซ้ำกัน โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) เช่นเดียวกัน แต่ทำนองหลักได้เพิ่มการเคลื่อนที่ของทำนองให้แปลกออกไปกว่าในตอนต้น ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่เป็นแนวราบในวรรคแรก และเคลื่อนไปหาเสียงสูงและกลับลงมาหาเสียงต่ำในวรรคที่ 2 (ม ม ด ม)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ปรับแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก แต่ได้มีการพลิกเพลงทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเสียงสะเดาะ (มมม) และเน้นจังหวะยกที่คู่ 4 เสียง โด (คู่ 6 กับเสียงตกของทำนอง) โดยให้มือซ้ายย้ำเสียงลูกตกของทำนองในห้องที่ 2,3 และ 4 (ม ม ม) และในวรรคที่ 2 เป็นวิธีการเดียวกันแต่ได้เปลี่ยนให้มือซ้ายย้ำเสียงเรียงจากเสียงต่ำไปหาสูงในห้องที่ 6,7 และ 8 (ดู ร ม) ซึ่งเสียงต่ำที่เริ่มก็คือเสียงเดียวกับทำนองหลักนั่นเอง แล้วจบประโยคพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการที่จะแก้ปัญหาการแปรทำนองที่มีลักษณะซ้ำกัน ซึ่งในเที่ยวแรกและประโยคที่ 1 ของเที่ยวกลับนี้ได้กระทำไปหลายครั้งแล้ว โดยใช้ระบบเสียงสูงตามทำนองหลักมาพลิกเพลงทำนองให้หลากหลาย

ท่อน 3 เที่ยวกลับ ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก

-- ด -	ดู ดู --	ร ร --	ม ม - ฆ	-- ด -	ด - ล -	ฆ - ล -	ล - ฆ -
--- ทุ	--- ล	--- ทุ	--- ทุ	--- ล	- ฆ - ม	- ม - ฆ	- ม - ร

ทางระนาดทุ้ม

--- ดู	-- ดู ร	-- ร ม	-- ม ฆ	----	ด ล --	- มี --	- ฆ --
-- ล -	ทุ ล --	- ดู --	- ร --	-- ทุ -	-- ฆ ม	-- ม ฆ	-- ม ร

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 4 ทำนองหลักของประโยคที่ 4 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูงและกลับลงมาหาเสียงต่ำอีกครั้ง (ร ฆ ม ร) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของวรรคแรกใช้การดำเนินมือช่องปกติ จากนั้นใช้การตีสลับมือเป็นคู่ 2,3 และ 4 ในการดำเนินทำนอง (--ดล ดซลม ซมลซลมซร)

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยในครั้งนี้ผู้ประพันธ์ใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีกระทบสองเสียง (--ลุด) ใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ซลุดร) และตีเรียงเสียง (-ดรม -รมช) แล้วย้ายจังหวะไปตกห้องที่ 5 ด้วยมือซ้าย จากนั้นใช้การตีเรียงทีละสองเสียง (ดลชม) แล้วใช้มือซ้ายขวาตีสลับมือดำเนินทำนองให้มาตกที่ลูกตกของทำนองเพลงด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แปรทำนองต่างไปจากประโยคต้น เพื่อแสดงให้ผู้ฟังได้รู้ว่า ในประโยคที่ซ้ำกันนั้น ถ้าพิจารณาให้ดีแล้ว สามารถที่จะแสดงความหลากหลายของการดำเนินทำนองได้อย่างน่าสนใจ

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

- ซล	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ล	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - -	ด ด - ร
- - ฟ -	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ม	- ม - ร	- - - ม	- - - ด	- - - ร

ทางระนาดทุ้ม

ด - ซ ล	- - ด ร	- ม - -	- ร - -	- - ด -	- ซ - -	ฟ - - ม	- - - ร
- ม - -	ซ ล - -	ด - - ร	- - ด ล	- - - ร	ซ - ด ฟ	- ทุ ม -	ล ร - ร

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 5 ทำนองหลักของประโยคที่ 5 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (ร ล ซ ร) โดยเป็นการดำเนินมือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การเรียงร้อยทำนองในวรรคแรกโดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เพื่อให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้า และในวรรคที่ 2 ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการแสดงความแม่นยำของ

มือซ้ายในการเหยียดเป็นคู่ 4 ขึ้นลงอย่างรวดเร็ว (--ตฺร ชชตฺฟ ฟทุมม ลฺร-รํ) แล้วจบประโยคด้วย คู่ 8

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นถึงความสามารถในเชิงการประพันธ์ ที่ทำให้ประโยค ที่ดูเหมือนจะไม่มีอะไร เพราะเป็นการดำเนินทางซ่องปกติ กลับมีสีสันขึ้นมาอย่างน่าสนใจ ทั้งในเรื่องการลักจังหวะ และการรอดกำลังความสามารถและความความแม่นยำของมือซ้าย

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

-- ร ม	-- ฟ ช	- ล --	ช ฟ --	ด ล --	ล ช --	ช ม --	ม ร --
- ด --	ร ม --	ฟ - ช ฟ	-- ม ร	-- ช ม	-- ม ร	-- ร ด	-- ด ล

ทางระนาดทุ้ม

-- รํ -	- มํ --	รํ -- มํ	-- ด รํ	-- ล -	- ด --	ล -- ด	-- ช ล
- ด - ม	- ม - ด	- ม - ม	- ล - ร	- ช - ด	- ด - ช	- ด - ด	- ม - ล

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 6 ทำนองหลักของประโยคที่ 6 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงขอบบน) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ (ช ร ร ล) โดยดำเนินทำนองเก็บเรียงร้อยเป็นจำนวนอย่างสละสลวย

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก ด้วยการแปรทำนองจากทำนองเก็บมาเป็นทำนองห่างๆ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การเน้นเสียงตกที่คู่ 8 เป็นระยะในท้องที่ 2,3 และ 4 กับท้องที่ 6,7 และ 8 จำนวนนี้ ผู้ประพันธ์ได้เคยใช้ไปแล้วในเที่ยวแรก แต่เป็นระบบเสียงต่ำ ในเที่ยวนี้จึงเปลี่ยนมาใช้ในระบบเสียงสูง

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แปรทำนองจากทำนองหลักที่เป็นการเรียงร้อยเป็นจำนวนเก็บออกมาให้มีสีสันมากกว่าเดิมและแตกต่างจากประโยคเดียวกันในเที่ยวแรกอย่างชัดเจน ด้วยการ

ใช้การเน้นจังหวะของคู่ 8 ซึ่งผู้บรรเลงจะต้องมีความคล่องตัวในการใช้มือทั้งสองเป็นอย่างดี จึงจะสามารถบรรเลงประโยคนี้อย่างชัดเจนและถูกต้อง

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

----	- ล - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
--- ล	--- ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

----	ม ฟ ซ -	ล ด --	ล ด --	-- ซ ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
-- ด ร	--- ล	- ด - ล	- ด - ล	----	ม ร ด ล	- ด - ล	- ด - ล

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 7 ทำนองหลักของประโยคที่ 7 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X ซึ่งในประโยคก่อนหน้านี้อาจประกอบด้วยเสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง โด (6th Degree) และเชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 7 ได้ในทันที เพราะเสียง ลา จะเป็นโน้ตเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง ฟา (3rd Degree) โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและกลับขึ้นไปหาเสียงสูงอีกครั้ง (ล ฟ ฟ ล) โดยเป็นการใช้มือฆ้องปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้ระบบเสียงต่ำ สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี้อาจได้เรียงร้อยทำนองลงมาหาระบบเสียงต่ำไว้ก่อนแล้ว ผู้ประพันธ์จึงใช้แนวทางในการตกแต่งทำนองที่ซ้ำกันให้มีความหลากหลาย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียง (--ด ร ม ฟ ซ ล) มีการนำเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาช่วยในการเชื่อมทำนอง และใช้กลวิธีพิเศษโดยการเน้นเสียง โด (คู่ 3 กับเสียงตกของทำนอง) ที่จังหวะยก จากนั้นตีเรียงเสียงลงมาหาเสียงตกของทำนองในทางต่ำ (--ซ ฟ ม ร ด ล) และเปลี่ยนเป็น

การเน้นเสียง ฟา (คู่ 6 กับเสียงตกของทำนอง) ที่จังหวะยก และจบประโยคพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ เป็นการเลียนสำเนียงของท่อนที่ 2 อีกทั้งเป็นกลุ่มเสียงปัญจมูลเดียวกันและเป็นสำเนียงที่ได้แปรทำนองไปแล้วถึงสามเที่ยว ผู้ประพันธ์จึงได้ดัดแปลงทำนองให้แปลกไปกว่าครั้งที่ผ่านมาด้วยการใช้การลักจังหวะ (ล้วงหน้า) และแสดงถึงความสามารถของการใช้มือขวาในการย้ายลูกตกของทำนอง (ลูลูล) ซึ่งในตอนที่ 4 ของวรรคแรก เสียงตกไม่ตรงกับทำนองหลัก แต่ถ้าพิจารณาเป็นประโยคแล้ว จะพบว่าเป็นเทคนิคในการประพันธ์ซึ่งเป็นไปโดยเจตนาเพราะมีผลกับความสวยงามในการใช้มือในขณะบรรเลงนั่นเอง

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

-- ซล	- ด - ริ	- พิ - ริ	- ด - ล	- ด - ริ	- ด - -	ล ล - -	ซ ซ - พ
-- พ -	- ด - ร	- พ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ซ	- - - พ

ทางระนาดทุ้ม

-- ด พ	- - - -	ด พ - -	ด พ - -	- - ด พ	- - - -	ด พ - -	ด พ - -
- - - ด	- พ - -	- ด - ซ	- ด - ล	ด	- ล - -	- ด - ซ	- ด - พ

กลุ่มเสียงปัญจมูล

ประโยคที่ 8 ทำนองหลักของประโยคที่ 8 ยังคงอยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลักมีการเชื่อมต่อกับประโยคที่ 7 โดยการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำในส่วนท้ายของประโยค (ริ ล ล พ) โดยเป็นการใช้มือซ้งปกติ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ดัดแปลงลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้จำนวนกลอนที่เป็นระบบเสียงต่ำ เพราะต้องการให้จำนวนสอดคล้องกับประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษแปรทำนองด้วยการเน้นเสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ที่จังหวัดยะก แล้วใช้มือขวาเป็นตัวย้ำเสียงของทำนองหลัก (ฟุ ชุ ลุ ลุ ชุ ฟุ) แล้วจบประโยคลงพอดีกับจังหวัดด้วยมือซ้าย

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก แต่ได้มีเจตนาให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้านี แสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นในเชิงการประพันธ์ ซึ่งผู้บรรเลงจะต้องมีความแม่นยำในลูกกระนาด จึงจะสามารถเหวี่ยงมือได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 9

ทำนองหลัก

-- ดุ ร	- ฟ - ร	-- ดุ ร	-- ฟ ช	-- ล ท	ด ท --	ด ล --	ล ช --
- ลุ --	ดุ - ดุ -	ดุ ลุ --	ดุ ร --	ฟ ช --	-- ล ช	-- ช ฟ	-- ฟ ร

ทางระนาดทุ้ม

ฟ - ดุ ลุ	-- ดุ ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	-- ลล	- ล --	ชช- ช -	ฟ -- ร
- ลุ --	ชุ ลุ --	ดุ ร --	ดุ ร --	--- ล	--- ช	--ช- ฟ	- ร --

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล

ประโยคที่ 9 ทำนองหลักของประโยคที่ 9 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) มีกลุ่มเสียงปัญญาจมูล คือ ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยในวรรคแรก จำนวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) และวรรคที่ 2 จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง และเคลื่อนที่กลับลงมาหาเสียงต่ำ (ร ช ช ร) โดยใช้การดำเนินทำนองเก็บ ใช้รูปแบบการตีที่หลากหลายทั้งการตีสลับมือ ตีมือซ้ายไล่ขึ้นตามมือขวาและตีมือขวาไล่ลงตามมือซ้าย

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพราะบทประพันธ์กำลังจะสิ้นสุดลงแล้ว ด้วยการใช้เสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียงและข้ามเสียง ตีสวนมือไปมาร้อยเรียงจำนวนจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง จากนั้นใช้การตีเสียงสะเดาะ (--ลล) และตีสลับมือร้อยเรียงจำนวนลงมา (-ล-ชชชช ซฟ พร-ร) และจบประโยคด้วยมือขวาที่เสียง เร

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงความสามารถในการแปรทำนองมาถึงจุดที่ใกล้จะสิ้นสุดของบทประพันธ์แล้ว การแปรทำนองจึงต้องสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ผู้ประพันธ์จึงค่อยๆ ร้อยเรียงทำนองให้เรียบร้อย เหมาะสมแก่การเตรียมพร้อมที่จะลงจบอย่างสมบูรณ์

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 10

ทำนองหลัก

-- มี่	- มี่ --	รึ รึ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - รึ
- ม --	- ซ - ร	--- ด	--- ซ	--- ล	--- ท	--- ด	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

-- มม-	- มี่ --	- มี่ - รึ	- ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - รึ
--- ม	-- รร	-- ร -	ด -- ซ	--- ล	--- ท	--- ด	--- ร

กลุ่มเสียงปัญญามูล

ประโยคที่ 10 ทำนองหลักของประโยคที่ 10 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X โดยในตอนท้ายของประโยคก่อนหน้านี้นี้ จำนวนมาตกที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และเมื่อเข้าสู่ประโยคที่ 10 ได้มีการเปลี่ยนเป็นกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) เสียง เร จากประโยคก่อนหน้านี้นี้ จึงเป็นเสียงที่เชื่อมเข้าสู่ประโยคที่ 10 ได้อย่างสนิทกลมกลืน เพราะเสียง เร ได้มาเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียง (2nd Degree) ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองหลัก มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง (รึ ซ ท รึ) ในระหว่างการเคลื่อนที่ของทำนองดำเนินมือฆ้องปกติ แต่ได้มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) มาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและสละสลวยยิ่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงเมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในส่วนของทางระนาดทุ้ม ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลักอย่างชัดเจน เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูงและจบเพลง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ได้นำโครงสร้างของทำนองหลัก มาเป็นแม่แบบในการดำเนินทำนองร้อยเรียง ลำนวนมาลงเสียงต่ำแล้วกลับขึ้นไปหาเสียงสุดท้ายของบทเพลงอย่างสมบูรณ์

ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์แสดงความสามารถในการแปรทำนองมาถึงจุดสิ้นสุดของบทเพลง การแปรทำนองจึงต้องสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก และค่อยๆ เรียงร้อยทำนองให้เรียบร้อย เหมาะสมแก่การลงจบอย่างสมบูรณ์

เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ สามารถนำมาศึกษา วิเคราะห์ได้เป็นสองประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง
2. การใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์ได้تبแต่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

1. มีการนำโครงสร้างของทำนองหลัก มาใช้ในประโยคขึ้นต้นและในประโยคลงจบ เหมือนกับการให้ความสำคัญกับโครงสร้างของทำนองหลัก เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่จะบรรเลง และเตรียมความพร้อมให้กับผู้ฟัง ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

- ช - ช	- ช - ด	- มี รีด	- ท - ล	- - ด ด	- รี้ - ช	- - - -	ชล - ด ฟ - - ด
- ร - -	ร - - ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด - -	- ร - ร	- ม - -	

ทางระนาดทุ้ม

ชล - -	ชช - - ด	- มี รีด	- ท - ล	- รี้ มี -	ชล ด -	- ช ล -	ด - - ด
ฟ - - ช	- - ร - ด	- ม ร ด	- ท - ล	ร - - ม	ฟ - - ช	ม - - ด	- - ล -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ได้นำโครงสร้างของทำนองหลักมาใช้ในประโยคขึ้นต้น ตามหลักการ ประพันธ์เพลงเดี่ยวโดยชนบทไทย และมีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

-- มี่ มี่	- มี่ --	รึ รึ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - รึ
- ม --	- ซ - ร	--- ดุ	--- ซุ	--- ลุ	--- ทุ	--- ดุ	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

- มี่ --	มี่ มี่ --	รึ รึ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด --
-- ซ ม	-- ม ร	-- ร ดุ	-- ดุ ซุ	-- ทุ ลุ	-- ดุ ทุ	-- ร ดุ	----

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ได้นำโครงสร้างของทำนองหลัก มาใช้ในประโยคลงจบ ของท่อน 2 เที้ยวแรก ตามหลักของการประพันธ์เพลงเดี่ยวโดยชนบทไทย และมีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

ตัวอย่างที่ 3

ท่อน 2 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

-- มี่ มี่	- มี่ --	รึ รึ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - รึ
- ม --	- ซ - ร	--- ดุ	--- ซุ	--- ลุ	--- ทุ	--- ดุ	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

--- มี่	----	- มี่ - รึ	- ด --	- ซ --	ซ ฟ --	ฟ ม --	ม ร --
-- ม -	ร ร --	-- ร -	ดุ -- ซุ	-- ดุ ฟ	-- ทุ ม	-- ลุ ร	--- รุ

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ได้นำโครงสร้างของทำนองหลัก มาใช้ในประโยคลงจบ ของท่อน 2 เที้ยวกลับ แต่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง ผู้ประพันธ์เรียงร้อยทำนองให้เริ่มจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ เพื่อให้เห็นความหลากหลายในการแปรทำนอง และไม่ให้ซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที้ยวแรก (ตัวอย่างที่ 2)

ตัวอย่างที่ 4

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 10

ทำนองหลัก

-- มี มี	- มี --	รี รี --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - รี
- มี --	- ซ - ร	--- ด	--- ซ	--- ล	--- ท	--- ด	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

-- มม)	- มี --	- มี - รี	- ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - รี
--- ม	-- ร ร	-- ร -	ด -- ซ	--- ล	--- ท	--- ด	--- ร

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ได้แสดงความสามารถในการแปรทำนองมาถึงจุดสิ้นสุดของบทเพลง การแปรทำนองจึงต้องสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก และค่อยๆ เรียงร้อยทำนองให้เรียบร้อย เหมาะสมแก่การลงจบอย่างสมบูรณ์

2. มีการตกแต่งทำนองที่มีความสัมพันธ์กันในแต่ละประโยคที่บรรเลงต่อเนื่องกัน อาทิเช่น ถ้าประโยคแรกใช้การบรรเลงในระบบเสียงต่ำ ประโยคต่อไปจะดำเนินระบบเสียงต่ำต่อเนื่องกันไปด้วย แสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 2

ทางระนาดทุ้ม

-- ด(ด)	- ด(ด) - ม	- ล --	ซ ม --	ม ซ --	ม ร --	- ล --	- ด --
- ซ - ด	ซ - ด ท	-- ซ ม	-- ร ด	-- ด ร	-- ด ล	-- ซ ฟ	-- ล -

ต่อเนื่องกับ ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม

-- รร)	ฟ ร --	ด ล --	- ฟ --	ด(ด) - ร	ม ฟ - ฟ	-- ม ฟ	ซ ล - ล
ซ -- ร	-- ด ล	-- ซ ฟ	- ฟ - ฟ	-- ด --	- ฟ --	ด ร --	- ล --

อธิบาย: ผู้ประพันธ์แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก สาเหตุเพราะใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำในการดำเนินทำนองมาแล้วในประโยคก่อนหน้านี้ ในประโยคนี้จึงต้องดำเนินทำนองให้มีความสัมพันธ์กับประโยคก่อนหน้านี้

ถ้าประโยคแรกใช้การบรรเลงในระบบเสียงสูง ประโยคถัดไปจะดำเนินในระบบเสียงสูง ต่อเนื่องกันไป ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม

ริ - ดุ-)	-- รร-)	-- มม-)	ฟ - ช -	-- ฟฟ-)	-- ชช-)	-- ลล-)	ท - ด -
ร -- ดุ	--- ร	--- ม	- ฟ --	ช -- ฟ	--- ช	--- ล	- ท --

ต่อเนื่องกับ ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม

-- ริริ-)	มิ ริ --	ริ ด --	ด ล --	--- ม	-- ร ฟ	----	-- ล -
ด -- ริ	-- ด ล	-- ล ช	-- ช ฟ	- ด --	ร ด --	ม ร ด ล	-- ล -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ในประโยคก่อนหน้าผู้ประพันธ์ดำเนินทำนองจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงแล้ว ประโยคนี้ จึงดำเนินทำนองให้มีความสอดคล้องกับประโยคก่อนหน้า

3. ในประโยคที่มีการล้อเลียนสำเนียงหรือประโยคต้นที่มีการบรรเลงซ้ำกัน ผู้ประพันธ์ใช้ความสามารถในเชิงการประพันธ์ โดยการแปรทำนองให้ต่างกันหลายๆ รูปแบบ ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม

--- ฟ	- ฟ --	ฟ -- ล	- ล --	--- ช	- ช --	ด -- ฟ	- ฟ --
ล - ฟ -	- ร - ฟ	-- ล -	ล ม --	ล - ช -	ช ร - ช	-- ฟ -	ฟ ร --

และท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม

--- ฟ	- ร --	ฟ -- ล	- ฟ --	ล -- ช	- ม --	ด -- ฟ	- ร --
-- ฟ -	ร - ม ฟ	-- ล -	ฟ - ช ล	-- ช -	ม - ฟ ช	-- ฟ -	ร - ม ฟ

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนอง แต่ได้เพิ่มลีลาของทำนองให้ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เที่ยวแรก ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม

ฟ - ดุ ร	- ฟ - ร	-- ฟ ช	- ล --	- ด - ล	--- ด	- ล --	- ช --
- ล --	ดุ - ด -	ดุ ร --	ฟ -- ช	-- ฟ -	- ช --	ฟ -- ช	-- ฟ ร

และท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม

ฟ - ดุ -	-- ดุ ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	--- ช	ล - ล ท	- ท ด -	ด ริ --
- ล - ล	ช ล --	ดุ ร --	ดุ ร --	- ฟ --	- ช --	ล -- ท	--- ร

และท่อน 3 เที่ยวแรก ประโยคที่ 9

ทางระนาดทุ้ม

- ร --	- ล --	- ดุ --	- ช --	- ล --	- ฟ --	- ช --	-- ร -
-- ดุ ล	-- ล ดุ	-- ล ช	-- ช ล	-- ช ฟ	-- ฟ ช	-- ฟ ร	-- ร -

และท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 9

ทางระนาดทุ้ม

ฟ - ดุ ล	-- ดุ ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	-- ล ล	- ล --	ช ช -	ฟ -- ริ
- ล --	ช ล --	ดุ ร --	ดุ ร --	--- ล	--- ช	-- ช - ฟ	- ร --

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ได้แสดงศักยภาพในการแปรทำนองสำหรับประโยคที่มีการลัดเลียดล้ำเนียงกัน ให้มีความแตกต่างในทุกๆ ประโยค ของท่อน 2 เที่ยวแรกและเทียบกลับ ท่อน 3 เที่ยวแรกและเทียบกลับ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความหลากหลายของทำนองเพลง

ตัวอย่างที่ 3

ท่อน 3 เที่ยวแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม

----	ทุ ดุ ร -	ม ช --	ม ช --	-- ร ดุ	----	ช ดุ --	ช ดุ --
-- ช ล	--- ม	- ช - ม	- ช - ม	----	ทุ ล ช ม	- ช - ม	- ช - ม

และท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม

-- ด -	- ช --	ด -- ช	- ช --	-- ช -	ดุ-ดุ	-- มม-	----
----	ช -- ม	-- ช -	ช ---	ม -- ช	-- ด --	- ช - ม	- ม --

และท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม

----	ท ด ร -	-- ม -	- ม --	ช ล ท -	- ด - ด	----	----
-- ช ล	--- ม	-- ล -	ม ช - ม	--- ด	- ด --	ช ด ม ช	- ม --

และท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม

-- มม-	ช ด --	ช ด --	ช ด --	-- มม-	ช ด --	ช ด --	ช ด --
ร -- ม	- ช - ม	- ช - ม	- ช --	ม -- ม	- ช - ด	- ช - ร	- ช - ม

อธิบาย: เป็นที่ทราบแล้วว่า ในท่อน 3 นี้ ประโยคต้นจะดำเนินทำนองซ้ำสองครั้ง และเหมือนกันทั้งเที้ยวแรกและเที้ยวกลับ ผู้ประพันธ์จึงได้แสดงศักยภาพโดยการตกแต่งทำนองที่ซ้ำกัน ให้มีความหลากหลาย

ตัวอย่างที่ 4

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม

-- ร -	- ม --	ร -- ม	-- ด ร	-- มม-	- ช ล ด	--- ช	ล ด --
- ด - ม	- ม - ด	- ม - ม	- ล - ร	--- ม	----	- ม --	----

และท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม

-- ร -	- ม --	ร -- ม	-- ด ร	-- ล -	- ด --	ล -- ด	-- ช ล
- ด - ม	- ม - ด	- ม - ม	- ล - ร	- ช - ด	- ด - ช	- ด - ด	- ม - ล

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ได้แปรทำนองออกมาให้มีสีสันมากกว่าเดิมและแตกต่างจากประโยคเดียวกันในเที้ยวแรกอย่างชัดเจน

4. มีการใช้จำนวนกลอนที่ล้อเลียนกับประโยคอื่น ที่ได้เคยแปรทำนองไปแล้ว ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม

----	ทุ ดุ ร -	ม ช --	ม ช --	-- ร ดุ	----	ทุ ดุ --	ทุ ดุ --
-- ทุ ลุ	---- มุ	- ทุ - มุ	- ทุ - มุ	----	ทุ ลุ ทุ มุ	- ทุ - มุ	- ทุ - มุ

และท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม

----	ม ฟ ช -	ล ด --	ล ด --	-- ช ฟ	----	ดุ ฟ --	ดุ ฟ --
-- ดุ ร	---- ลุ	- ดุ - ลุ	- ดุ - ลุ	----	ม ร ดุ ลุ	- ดุ - ลุ	- ดุ - ลุ

อธิบาย: ในสองประโยคนี้ เป็นการล้อเลียนสำเนียงกันระหว่างท่อนที่ 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1 และท่อน 3 เที้ยวกลับประโยคที่ 7

5. ในการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระบวนของทำนองหลัก ผู้ประพันธ์จะดัดแปลงทำนองให้มีความโดดเด่นขึ้นด้วยการใช้วิธีการหลอกล่อกับจังหวะและทำนอง เช่น การลักจังหวะด้วยการล่วงหน้าหรือย่อจังหวะ การยกย้ายทำนองขึ้นลงไปตามา ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

- ช - ด	-- รี่ มี่	- มี่ - มี่	- รี่ - ด	-- มี่ -	มี่ - รี่ -	ด - รี่ -	รี่ - ด -
- ร - ดุ	---- ม	- ช - ม	- ร - ดุ	---- รี่	- ด - ล	- ล - ด	- ล - ช

ทางระนาดทุ้ม

- ด ล	----	มี่ ---	ช ม --	ม ช --	ม ร --	- ล --	ทุ ดุ --
ดุ ---	ช ม --	-- ทุ -	-- ร ดุ	-- ดุ ร	-- ดุ ลุ	-- ทุ มุ	-- ลุ ทุ

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การยกย้ายทำนองไปมาจากสูงลงมาต่ำ จากต่ำไปหาสูงและจากสูงลงมาหาต่ำ (--ดล ชม-- มี่-ช- ชมรด) เพื่อเพิ่มลีลาของทำนองให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

----	- ล - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ช ช - ล
--- ล	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	--- ฟ	--- ช	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

ริ - วรร)	ฟ ร --	ด ล --	- ฟ --	-- ด(ด)	ร ม ฟ	--- ด	--- ล
ร -- วรร)	-- ด ล	-- ช ฟ	- ฟ --	ฟ -- ด	----	ม ร ด -	ท ล - ม

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การตีเสียงสะเดาะที่เสียง โด (--ดุด) แล้วตีเรียงเสียงขึ้นลงมาตก จังหวะที่คู่ 4 โดยใช้การยกย้ายทำนองไปมา (-ร ม ฟ ม ร ด ท ล - ล)

6. ในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการตกแต่ง ทำนองให้มีความโดดเด่นขึ้นด้วยการดำเนินทำนองที่สวนทางกับทำนองหลัก เช่น กระสวนของ ทำนองหลักดำเนินอยู่ในระบบเสียงสูง แต่ผู้ประพันธ์นำเสนอในระบบเสียงต่ำ ทั้งนี้ผู้ประพันธ์ได้ คำนึงถึงความต่อเนื่องสัมพันธ์กันกับประโยคก่อนหน้าและประโยคถัดไป ดังแสดงตัวอย่างได้ใน ประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ประโยคก่อนหน้า

ฟ - ด -	-- ด ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	--- ช	ล - ล ท	- ท ด -	ด ริ --
- ล - ล	ช ล --	ด ร --	ด ร --	- ฟ --	- ช --	ล -- ท	--- ร

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม

--- มี	----	- มี - ริ	- ด --	- ช --	ช ฟ --	ฟ ม --	ม ร --
-- ม -	ร ร --	-- ร -	ด -- ช	-- ด ฟ	-- ท ม	-- ล ร	--- ร

ประโยคถัดไป

----	ท ด ร -	ม ช --	ม ช --	-- ร ด	----	ช ด --	ช ด --
-- ช ล	--- ม	- ช - ม	- ช - ม	----	ท ล ช ม	- ช - ม	- ช - ม

อธิบาย: ผู้ประพันธ์แปรทำนองไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพราะทำนองหลักเคลื่อนที่ขึ้นไปหาเสียงสูง ดังนั้น เพื่อให้เห็นความหลากหลายในการแปรทำนอง โดยการเรียงร้อยทำนองลงมาหาระบบเสียงต่ำ ซึ่งในท่อนต่อไป ใช้ระบบเสียงต่ำ สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี้ได้เรียงร้อยทำนองลงมาหาระบบเสียงต่ำไว้ก่อนแล้ว

7. มีการนำโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงปัญจมูล เข้ามาเป็นตัวเชื่อมทำนองในประโยค ให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืน ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

- ช - ด	-- รี่ มี่	- มี่ - มี่	- รี่ - ด	-- มี่ -	มี่ - รี่ -	ด - รี่ -	รี่ยี่ - ด -
- ร - ดุ	--- ม	- ช - ม	- ร - ดุ	--- รี่	- ด - ล	- ล - ด	- ล - ช

ทางระนาดทุ้ม

-- ดุ(ดู)	- ดุ(ดู) - ม	- ล --	ช ม --	ม ช --	ม ร --	- ล --	- ด --
- ช - ด	ช - ดุ(ดู) ทุ	-- ช ม	-- ร ดุ	-- ดุ ร	-- ดุ ล	-- ช ทุ	-- ล -

อธิบาย: ทำนองหลักของท่อน 1 ประโยคที่ 2 อยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงออบน) ซึ่งกลุ่มเสียงปัญจมูลประกอบด้วย โด เร มี X ซอล ลา X และก่อนหมดทำนองผู้ประพันธ์ได้นำเสียงฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 4 ของกลุ่มเสียง (4th Degree) เป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง เพื่อแทรกให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่ ประโยคต่อไปกำลังจะเปลี่ยนกลุ่มเสียงปัญจมูลแล้ว เพราะเสียง ฟา กำลังจะเป็นโน้ตในกลุ่มเสียงของประโยคถัดไป (ท่อน 1 ประโยคที่ 3)

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

-- ช(ล)	- ด - รี่	- ฟี - รี่	- ด - ล	- ด - รี่	- ด --	ล ล --	ช ช - ฟ
-- ฟ -	- ดุ - ร	- ฟ - ร	- ดุ - ล	- ดุ - ร	- ดุ - ล	--- ช	--- ฟ

ทางระนาดทุ้ม

- มี่(มี)	- มี่ --	รี่ยี่(รี่ยี่) -	- ด --	-- ด(ดู)	- ด --	ล(ล) - ล -	- ช --
ล -- มี่	--- รี่	-- รี่ - ด	----	ล -- ด	--- ล	-- ล - ช	----

อธิบาย: ทำนองหลักของท่อน 2 ประโยคที่ 2 อยู่ในกลุ่มเสียง ฟา (ทางขวา) ซึ่งกลุ่มเสียง ปัญจมูลประกอบด้วย ฟา ซอล ลา X โด เร X และผู้ประพันธ์ได้นำเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) เป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง มาเชื่อมให้ทำนองมีความสละสลวยยิ่งขึ้น

8. มีการเน้นเสียงลูกตกของทำนองด้วยการตีคู่ 8 ที่จังหวะยก (พยางค์ที่ 2) เป็นระยะๆ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับทำนอง ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

- ด - มี	ริ ด --	ล ล --	ซ ซ - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
- ด - มี	ร ด - ล	--- ซ	-- ฟ	- ล - ซ	-- ฟ	--- ซ	-- ล

ทางระนาดทุ้ม

-- ร-ริ	ฟ ร --	ด ล --	- ฟ -	ด-ริ - ร	ม ฟ - ฟ	-- ม ฟ	ซ ล - ล
ซ -- ร	-- ด ล	-- ซ ฟ	- ฟ - ฟ	-- ด --	- ฟ -	ด ร --	- ล -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยก (พยางค์ที่ 2) ในห้องที่ 4 และ 6 ก่อนหมดทำนองผู้ประพันธ์ยังคงใช้การเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยกในห้องที่ 8

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

- ฟ - ท	-- ด ริ	- ริ - ริ	- ด - ท	- ซ --	ฟ ฟ --	ท ท --	ด ด - ริ
- ด - ท	--- ร	- ฟ - ร	- ด - ท	- ร - ด	--- ท	--- ด	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

-- ซซ-	ท ซ --	ฟ ร --	- ท --	ริ-ริ - ฟ	ซ ท --	ทท-ท	----
ด -- ซ	-- ฟ ร	-- ด ท	- ท - ท	-- ร --	- ท - ท	-- ฟ ท -	ด ร --

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยก (พยางค์ที่ 2) ในห้องที่ 4 และ 6

ตัวอย่างที่ 3

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

- ล - ล	- ช - -	ล ช - ช	- พ - -	ช พ - พ	- ด - -	พ ร - ร	- ด - -
- - ช -	ช พ - พ	- - พ -	พ ร - ร	- - ร -	ร ด - ด	- - ด -	ด ล - ล

ทางระนาดทุ้ม

- - ล ล	ด ล - -	ล ช - -	- ร - -	ช พ - -	- ด - -	พ ร - -	- ล - -
- - - ล	- - ช พ	- - พ ร	- ร - ร	- - ร ด	- ด - ด	- - ด ล	- ล - -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยก (พยางค์ที่ 2) ในห้องที่ 4 และ 6 ก่อนหมดทำนองผู้ประพันธ์ยังคงใช้การเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยกในห้องที่ 8

9. ในประโยคที่ทำนองเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง หรือเคลื่อนที่จากเสียงสูงมาหาเสียงต่ำ ผู้ประพันธ์ได้ใช้วิธีการเรียงร้อยสำนวนเหมือนลูกคลื่น เช่น ในวรรคแรกบรรเลงทำนองห่างๆ ในวรรคที่ 2 จึงได้เพิ่มพยางค์ให้ถี่ขึ้นโดยเรียงร้อยต่อจากวรรคแรก ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก

- ด - พ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - พ	- ร - -	ด ด - -	พ พ - -	ช ช - ล
- ช - พ	- - - ล	- ด - ล	- ช - พ	- ล - ช	- - - พ	- - - ช	- - - ล

ทางระนาดทุ้ม

- - - ร	ม พ ช ล	- พ - -	ด ร ม พ	- - -	พ ช ล -	ช ล ด -	ล ด ร -
- - ด -	- - - -	- ล - ล	- - - -	- - - ร	- - - พ	- - - ช	- - - ล

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การตีเสียงจุด (--ด ร ม พ ช ล) ใช้ลูกถ่าง คู่ 13 (เสียง ลาต่ำ กับเสียง ฟาสูง) เน้นจังหวะและเชื่อมทำนองด้วยวิธีการตีเสียงจุดได้อย่างสนิทสนม (-ล ด ร ม พ) จากนั้นตีเสียงเรียง 4 เสียงอย่างต่อเนื่อง (--ร พ ช ล พ ช ล ด ช ล ด ร ล) โดยในวรรคแรกบรรเลงทำนองห่างๆ ในวรรคที่ 2 จึงได้เพิ่มพยางค์ให้ถี่ขึ้นโดยเรียงร้อยต่อจากวรรคแรก ทำให้สำนวนเหมือนลูกคลื่นที่ไล่ตามกันเป็นระลอก

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

- ล - ล	- ช - -	ล ช - ช	- ฟ - -	ช ฟ - ฟ	- ด - -	ฟ ร - ร	- ดุ - -
- - ช -	ช ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร	- - ร -	ร ดุ - ดุ	- - ดุ -	ดุ ล - ล

ทางระนาดทุ้ม

- ล - -	- ฟ - -	ล ช - -	- ร - -	ช ฟ - -	ร ดุ - -	ฟ ร - -	ด ล - -
- - ช ฟ	- - ช ฟ	- - ฟ ร	- - ฟ ร	- - ร ดุ	- - ร ดุ	- - ดุ ล	- - ดุ ล

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การแปรทำนองโดยในวรรคแรกบรรเลงทำนองห่างๆ ในวรรคที่ 2 จึงได้เพิ่มพยางค์ให้ถี่ขึ้นโดยเรียงร้อยต่อจากวรรคแรก ทำให้สำนวนเหมือนลูกคลื่นที่ไล่ตามกันเป็นระลอก

10. มีการแสดงถึงความแม่นยำและกำลังความสามารถของมือซ้าย ในการดำเนินทำนองเพียงข้างเดียว โดยการตีเรียงเสียง ตีข้ามเสียงเป็นคู่ผสมต่างๆ ตีสลับมือตีลูกต่างคู่ 10,11,12,13 ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

- ฟ - ท	- - ดุ ร	- ร - ร	- ด - ท	- ช - -	ฟ ฟ - -	ท ท - -	ด ด - ร
- ดุ - ท	- - - ร	- ฟ - ร	- ดุ - ท	- ร - ดุ	- - - ท	- - - ดุ	- - - ร

ทางระนาดทุ้ม

ด - - ร	- - - -	- - ร -	- ท - -	- - - ท	- - - -	- - ท -	- ร - -
ดุ - ร ฟ	- ร - -	- ร ฟ ร	ดุ ท - ท	- ท ฟ	- ท - -	- ท ฟ ท	ดุ ร - -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้คู่ 6 (เลี้ยวมือ) และใช้คู่ 11 (ลูกต่าง) ตีสลับมือแสดงความสามารถของมือซ้ายในการดำเนินทำนองเหวี่ยงขึ้นและลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

-- ซล	- ด - รี่	- ฟี่ - รี่	- ด - ล	- ด - รี่	- ด - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
-- ฟ -	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ซ	- - - ฟ

ทางระนาดทุ้ม

- - - ฟ	- ฟ - -	ฟ - - ล	- ล - -	- - - ซ	- ซ - -	ด - - ฟ	- ฟ - -
ล - ฟ -	- ร - ฟ	- - ล -	ล ม - -	ล - ซ -	ซ ร - ซ	- - ฟ -	ฟ ร - -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้ลูกต่างคู่ 10 (เสียง เรตต่ำ กับเสียง ฟา) ลูกต่างคู่ 11 (เสียง มีต่ำ กับเสียง ลา) และลูกต่างคู่ 11 (เสียง เรตต่ำ กับเสียง ซอล) เน้นทำนองที่จังหวะยก (พยางค์ที่ 2) หลอกล่อกับจังหวะด้วยการลักจังหวะ

ตัวอย่างที่ 3

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

- - ล -	ล - ซ -	ฟ - ซ -	ซ - ฟ -	- - ฟ	- - - ด	- - - -	- ด ร - ฟ
- - - ซ	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ด	- - - ลซ	- ล - ซ	- ล - -	ฟ - - - ฟ

ทางระนาดทุ้ม

- - ด -	ล ซ - -	- รี่ - รี่	- - - -	- ฟี่ - -	- ด - -	- ด - -	- ฟี่ - -
ฟ - - ซ	- - ฟ ร	- - ร ฟ	- - ด -	- ฟ - ร	ด ล - ด	- ล - ด	ร ฟ - ฟ

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การแสดงความสามารถในการดำเนินทำนองของมือซ้ายในช่องที่ 5 ถึงช่องที่ 8 และย้ำจังหวะยก (พยางค์ที่ 2) ด้วยการใช้ลูกต่างคู่ 10 (เสียง ลาต่ำ กับเสียง โด) อดความแม่นยำในการดำเนินทำนองด้วยมือซ้าย

11. มีการใช้ลูกฝรั่งในการตีข้ามเสียงกระจายคอร์ด แบบที่เรียกว่า Arpeggio โดยบรรเลงในลักษณะของการนำโน้ตของกลุ่มเสียงในพยางค์ที่ 1,3,5,8,5,3,1 มาดำเนินทำนอง ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม

--- ร	-- ม ม	--- ม	-- ม ม	--- ร	-- ม ม	- ร -	- ม - ม
--- ร	- ม -	--- ช	- ม -	--- ร	- ม -	- ร - ม	----

ทางระนาดทุ้ม

----	ท ด ร -	-- ม -	- ม -	ช ล ท -	- ด - ด	----	----
-- ช ล	--- ม	-- ล -	ม ช - ม	--- ด	- ด -	ช ด ม ช	- ม -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การแสดงกำลังของมือขวาด้วยการตีเรียง 4 เสียง (ชลทด) แล้วเปลี่ยนกลับมาแสดงความสามารถของมือซ้ายด้วยการตีลูกฝรั่ง เป็นการตีข้ามเสียงกระจายคอร์ดแบบที่เรียกว่า Arpeggio (ชดุมช)

12. มีการดำเนินทำนองพลิกกลับจากระบบเสียงสูงมาเป็นระบบเสียงต่ำโดยฉับพลัน แต่ทั้งนี้เพื่อความสวยงามในการใช้มือและความหลากหลายของสำนวน ดังแสดงตัวอย่างในประโยคต่อไป

ตัวอย่าง

ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม

-- ด -	ลล - ล	ล - ด -	พพ - -	-- ด -	ชช - ช	-- ลล -	- ล - ล
ล - - ด	-- ล -	- ล - ด	-- พ -	--- ด	-- ช -	- ด - ล	--- ม

ต่อเนื่องกับท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม

- ร - ร	-- ม พ	-- ช ล	- ท - -	-- รร -	- ม พ ช	--- ร	ม พ - -
- ล - -	ด ร - -	ม พ - -	ช - - -	ล - - ร	----	- ด - -	--- พ

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ขึ้นต้นประโยคที่ 8 ในระบบเสียงต่ำที่คู่ 4 ทันที แต่ถ้าพิจารณาให้ดีแล้ว ในประโยคที่ 7 ก่อนหน้านี้ ผู้ประพันธ์ได้ลงจังหวะด้วยคู่ 4 ในระบบเสียงสูง แล้วพลิกกลับมาเสียงต่ำในทันที ทั้งนี้เพื่อความสวยงามในการใช้มือบรรเลง แสดงให้เห็นถึงความสามารถในเชิงการประพันธ์

13. มีการใช้สำนวนแบบที่เรียกว่า กลอนฝาก ในช่วงตอนท้ายของท่อน 1 เทียบวกกลับต่อกับท่อน 2 เทียบวกแรก ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 1 เทียบวกกลับ ประโยคที่ 8 (กลอนฝาก)

ทางระนาดทุ้ม

ม้ -- รี่	- ด --	ด -- ล	- ช --	--- ด	- ล --	รี่ -- ด	- ท --
-- ร -	ด -- ล	-- ล -	ช ---	ฟ - ด -	ล -- ช	-- ด -	ท -- ล

ต่อเนื่องกับท่อน 2 เทียบวกแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม

ด -- ท	- ล --	ท -- ล	- ช --	- ฟี --	- ร ม ฟ	--- ุ	ม ฟ ช -
-- ท -	ล -- ช	-- ล -	ช -- ฟ	- ด - ด	----	- ด --	

อธิบาย: โดยประโยคที่ 8 ของท่อน 1 วรรคที่ 2 (ห้องที่ 5 - 8) เป็นการจบท่อนด้วยการขึ้นต้นทำนองใหม่และในประโยคที่ 1 ของท่อน 2 วรรคแรก (ห้องที่ 1 - 4) เป็นการดำเนินทำนองรับกับวรรคก่อนหน้านี้ แต่ได้นำมาเป็นทำนองขึ้นต้นของท่อน 2

14. มีการใช้สำนวนกลอนที่ไม่คำนึงถึงเสียงตกของทำนองหลัก แต่คำนึงถึงความสัมพันธ์ในความต่อเนื่องของสำนวนกลอนและความสวยงามของการใช้มือ ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 3 เทียบวกกลับ ประโยคที่ 7 และท่อน 3 เทียบวกกลับ ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

----	- ล - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ช ช - ล
--- ล	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	--- ฟ	--- ช	-- ล

-- ช ล	- ด - รี่	- ฟี - รี่	- ด - ล	- ด - รี่	- ด --	ล ล --	ช ช - ฟ
-- ฟ -	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	--- ช	--- ฟ

ทางระนาดทุ้ม

----	ม ฟ ช -	ล ด --	ล ด --	-- ช ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
-- ด ร	---	- ด - ล	- ด - ล	----	ม ร ด ล	- ด - ล	- ด - ล

-- ด ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --	-- ด ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
---	- ฟ --	- ด - ช	- ด - ล	ด	- ล --	- ด - ช	- ด - ฟ

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับเสียงตกของทำนองหลักแต่คำนึงถึงความสวยงามของการใช้มือในการบรรเลง และเป็นการมองภาพรวมทั้งประโยค คือ เป็นทำนองที่เคลื่อนไหวเสียงตกในทางอ้อม

การใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

1. มีการใช้มือซ้ายและมือขวาบรรเลงดำเนินทำนอง ได้ตามหลักการปฏิบัติระนาดทุ้มขั้นสูง เช่น

1.1 การตีกระทบสองเสียง ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

- ช - ช	- ช - ด	- มี มี ด	- ท - ล	-- ด ด	- ร - ช	----	ช ล - ด
- ร --	ร -- ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด --	- ร - ร	- ม --	ฟ -- ด

ทางระนาดทุ้ม

ช ล --	ช ช - ด	- มี มี ด	- ท - ล	- มี มี -	ช ล ด -	- ช ล -	ด - ด
ฟ -- ช	-- ร - ด	- ม ร ด	- ท - ล	ร -- ม	ฟ -- ช	ม -- ด	- ล -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การจบประโยคด้วยการตีกระทบสองเสียงชิดกัน (ล ด) ในห้องที่ 8

1.2 การใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

- ดุ - ฟ	-- ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ดุ ดุ --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
- ซุ - ฟ	--- ลุ	- ดุ - ลุ	- ซุ - ฟุ	- ลุ - ซุ	--- ฟุ	--- ซุ	--- ลุ

ทางระนาดทุ้ม

-- ริ ริ -	มิ ริ --	ริ ด --	ด ล --	--- ม	-- ร ฟ	----	-- ล -
ด -- ริ	-- ด ล	-- ล ซ	-- ซ ฟ	- ดุ --	ร ดุ --	ม ร ดุ ลุ	-- ลุ -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษแสดงความชัดเจนของการตีเสียงสะเดาะแล้วใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายมาตามกลุ่มเสียงปัญญาจมูล (มิดล ริดลซ ดลซฟ)

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

- ล - ล	- ซ --	ล ซ - ซ	- ฟ --	ซ ฟ - ฟ	- ด --	ฟ ร - ร	- ดุ --
-- ซ -	ซ ฟ - ฟ	-- ฟ -	ฟ ร - ร	-- ร -	ร ดุ - ดุ	-- ดุ -	ดุ ลุ - ลุ

ทางระนาดทุ้ม

-- ลุ ลุ -	ดุ ลุ --	ลุ ซุ --	- ร --	ซ ฟ --	- ด --	ฟ ร --	- ล --
--- ลุ	-- ซุ ฟุ	-- ฟุ ริ	- ริ - ริ	-- ร ดุ	- ดุ - ดุ	-- ดุ ลุ	- ลุ --

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษเข้ามาตบแต่งทำนองด้วยการตีเสียงสะเดาะ (--ลุลุ) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ดุลุซุฟุ ลุซุฟุริ) และ (ซฟรดุ) และ (ฟรดุ)

1.3 การใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

- ล ด -	ล ซ --	-- ร ม	-- ฟ ซ	- ด - ริ	- ด - ล	-- ซ ซ	- ล - ด
--- ซ	-- ฟ ม	ร ดุ --	ร ม --	- ดุ - ร	- ดุ - ม	- ร --	- ม - ดุ

ทางระนาดหุ้ม

---ด	--ด ร	--ฟ ร	--ฟ ช	----	ล ท --	ท ด --	ด ร --
ร-ล-	ช ล --	ด ร --	ด ร --	--ช-	--ท ล	--ด ท	--ร ด

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีกระทบสองเสียง (ลุด) ใช้มือซ้ายไล่ขึ้นตามมือขวา (ชลด) ตีสวนมือเข้า (ดรฟร) และใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดรฟช)

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

--ชล	-ด-ร	-ฟ-ร	-ด-ล	-ด-ร	-ด--	ลล--	ชช-ฟ
--ฟ-	-ด-ร	-ฟ-ร	-ด-ล	-ด-ร	-ด-ล	---ช	---ฟ

ทางระนาดหุ้ม

-ร-ร	--ม ฟ	--ช ล	-ท--	--ร ร	-ม ฟ ช	---ร	ม ฟ --
-ล--	ด ร --	ม ฟ --	ช ---	ล -- ร	----	-ด--	--- ฟ

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ขึ้นต้นประโยคด้วยคู่ 4 จากนั้นใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดรมฟมฟชล)

2. มีการใช้มือซ้ายและมือขวาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ เช่น

2.1 การจบประโยคด้วยมือขวาแล้วขึ้นประโยคใหม่ด้วยมือซ้าย ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1 ต่อเนื่องกับ ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

-ช-ช	-ช-ด	-ม ร ี ด	-ท-ล	--ด ด	-ร-ช	----	ชล-ด
-ร--	ร--ด	-ม ร ด	-ท-ล	-ด--	-ร-ร	-ม--	ฟ--ด

-ช-ด	--ร ม	-ม-ม	-ร-ด	--ม-	ม-ร-	ด-ร-	ร-ด-
-ร-ด	---ม	-ช-ม	-ร-ด	---ร	-ด-ล	-ล-ด	-ล-ช

ทางระนาดทุ้ม

-ชล-- ฟ--ช	ชช--ค --ร-ค	-รํ ํ ํ ค -ม ร ค	-ท-ล -ท-ล	-รํ ํ - ร--ม	-ชลค- ฟ--ช	-ชล- ม--ค	ค--ค --ล-
---------------	----------------	---------------------	--------------	-----------------	---------------	--------------	--------------

--คค ค-ค	-คค-ม ช-คท	-ล-- --ชม	ชม-- --รค	มช-- --คจ	มร-- --คล	-ล-- --ชฟ	-ค-- --ล-
-------------	---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ขึ้นต้นประโยคด้วยมือซ้าย (เสียง ชอลต่ำ) สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี้นี้จบด้วยมือขวา (เสียง โด)

2.2 การจบประโยคด้วยมือซ้ายแล้วขึ้นประโยคใหม่ด้วยมือขวา ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 1 ต่อเนื่องกับ ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก

-ช-ช -ร--	-ช-ค ร--ค	-ม ํ ํ ค -ม ร ค	-ท-ล -ท-ล	--คค -ค--	-รํ-ช -ร-ร	---- -ม--	-ชล-ค ฟ--ค
--------------	--------------	--------------------	--------------	--------------	---------------	--------------	---------------

-ช-ค -ร-ค	--รํ ํ ํ ---ม	-ม ํ-ม -ช-ม	-รํ-ค -ร-ค	--ม ํ- ---รํ	ม ํ-รํ- -ค-ล	ค-รํ- -ล-ค	รํ-ค- -ล-ช
--------------	------------------	----------------	---------------	-----------------	-----------------	---------------	---------------

ทางระนาดทุ้ม

-ช-- ช-ชช	-ค-- --คค	-ท-- --ทท	-ล-- --ลล	-ล-- --ชม	-ค-- --ลช	-ร-- --คล	ค ม -- --ร-
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	----------------

-คค ค--	---- ชม--	ม ํ--- --ช-	ชม-- --รค	มช-- --คจ	มร-- --คล	-ล-- --ชม	ชค-- --ลช
------------	--------------	----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา (เสียง โด) สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี้นี้จบด้วยมือซ้าย (เสียง โดต่ำ)

3. มีการใช้กลวิธีพิเศษที่แสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์ในหลายลักษณะ เช่น

3.1 การตีเสียงสะบัด ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

- ช - ช	- ช - ด	- มี รีด	- ท - ล	- - ด ด	- รี้ - ช	- - - -	ชล - ด
- ร - -	ร - - ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - ด

ทางระนาดทุ้ม

ชล - -	ชช - - ด	- มี รีด	- ท - ล	- รี้ มี -	ชล ด -	- ช ล -	ด - - ด
ฟ - - ช	- - ร - ด	- ม ร ด	- ท - ล	ร - - ม	ฟ - - ช	ม - - ด	- - ล -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะบัด แบบที่เรียกว่า สะบัดคม ซึ่งหมายถึงการตีเก็บ 3 พยางค์ที่รวดเร็ว ทำให้เกิดเสียงกร้าว (ฟชล-)

3.2 การตีเสียงสะเดาะ ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

- - - ด	- - ท ด	- - รีด	- - ท ด	- ด - ล	ชช - -	- - ชล	ท - - ด
- - ช -	ท ล - -	- - - -	ท ล - -	- ฟ - -	- ฟ - ด	- ฟ - -	- ด - -

ทางระนาดทุ้ม

ช - ช -	ดุด - - ด	- - ดุด -	- ด - -	ช - มม -	- ม - -	ช - ดุด -	- ด - -
ช - - ช	- - ด - -	- ช - ด	- - - ด	- ช - ม	- - - ม	- ช - ด	- - - -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษ โดยการตีเสียงสะเดาะ แสดงความสามารถของมือขวา (ดุดดุด ดุดดุด มมม ดุดดุด)

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

- ล ด -	ล ช --	-- ร ม	-- ฟ ช	- ด - ร	- ด - ล	-- ช ช	- ล - ด
--- ช	-- ฟ ม	ร ด --	ร ม --	- ด - ร	- ด - ม	- ร --	- ม - ด

ทางระนาดทุ้ม

ร - ด - ด -	- - ร - ร -	- - ม - ม -	ฟ - ช -	- - ฟ - ฟ -	- - ช - ช -	- - ล - ล -	ท - ด -
ร - - - ด	- - - - ร	- - - - ม	- ฟ - -	ช - - - ฟ	- - - - ช	- - - - ล	- ท - -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษ ในการแสดงความชัดเจนของการตีสะเดาะทีละเสียง
(-ดุดุด -รรร -มมม -ฟฟฟ -ชชช -ลลล)

3.3 การตีเสียงดุด ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก

----	- ล - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ช ช - ล
--- ล	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	--- ฟ	--- ช	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

ด - - ท	- ล - -	ท - - ล	- ช - -	- ฟ - -	- ร ม ฟ	- - - ร	ม ฟ ช
- - ท -	ล - - ช	- - ล -	ช - - ฟ	- ด - ด	-----	- ด - -	-----

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงดุด (-ร ม ฟ - ด - ร ม ฟ ช - ล) ดำเนินทำนอง
ขึ้นไปหาเสียงตกของทำนองหลัก

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก

- ด - ฟ	-- ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ช ช - ล
- ช - ฟ	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	--- ฟ	--- ช	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

-- ๕	ม ฟ ช ล	- ฟิ --	ด ร ม ฟ	----	ฟ ช ล -	ช ล ด -	ล ด ร -
-- ด -	----	- ล - ล	----	--- ร	--- ฟ	--- ช	--- ล

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษมาตบแต่งทำนองด้วยการตีเสียงดุด (--ด ร ม ฟชล) ใช้ลูกต่างคู่ 13 (เสียง ลาดำ กับเสียง ฟาสุง) เน้นจังหวะและเชื่อมทำนองด้วยวิธีการตีเสียงดุดได้อย่างสนิทสนม (-ล ด ร ม ฟ)

3.4 การตีสะเดาสองเสียงด้วยมือขวา ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 1 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

- ด - มี	ริ ด --	ล ล --	ช ช - ฟ	- ร --	ด ด --	ฟ ฟ --	ช ช - ล
- ด - ม	ร ด - ล	--- ช	--- ฟ	- ล - ช	--- ฟ	--- ช	--- ล

ทางระนาดทุ้ม

-- ช -	ด(ด) ด(ด)	ด(ด) ด(ด)	- ล --	ล(ล) - ด	ร ฟ - ฟ	-- ด ฟ	- ล --
-- ร -	-- ร -- ล	-- ร -- ล	ฟ - ช ฟ	-- ล --	- ฟ --	ด ล --	ด ล - ล

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีสะเดาสองเสียงด้วยมือขวา (ด(ด)ร ด(ด)ล ด(ด)ล)

3.5 การตีลูกต่างเป็นคู่ต่างๆ ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก

-- ชล	- ด - ริ	- ฟิ - ริ	- ด - ล	- ด - ริ	- ด --	ล ล --	ช ช - ฟ
-- ฟ -	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	--- ช	--- ฟ

ทางระนาดทุ้ม

---	ฟ	- ฟ --	ฟ -- ล	- ล -	---	ช	- ช -	ด -- ฟ	- ฟ -
ล - ฟ -	- ร -	ฟ	-- ล -	ล ม -	ล - ช -	ช ร -	ช	-- ฟ -	ฟ ร -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ได้เพิ่มลีลาของทำนองด้วยการใช้คู่ 8 และใช้ลูกต่างคู่ 10 (เสียง เรต๋า กับเสียง ฟา) ลูกต่างคู่ 11 (เสียง มีต๋า กับเสียง ลา) และลูกต่างคู่ 11 (เสียง เรต๋า กับเสียง ซอล) เน้นทำนองที่จังหวะยก (พยางค์ที่ 2) หลอกล่อกับจังหวะด้วยการลักจังหวะ

3.6 การใช้มือซ้ายในการตีเรียงเสียง 4 เสียง ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

--- ด	-- ท ด	-- รี่ ด	-- ท ด	- ด - ล	ซ ซ --	-- ซ ล	ท -- ด
-- ซ -	ท ล --	-----	ท ล --	- ฟ --	- ฟ - ดุ	- ฟ --	- ดุ --

ทางระนาดทุ้ม

--- ด	- ซ --	- ด - ซ	- รี่ --	ด -- ด	- ซ --	- ด --	-----
-- ดุ -	- ซุ - รุ	-- รุ ซุ	-- ซุ -	ดุ - ดุ -	- ซุ - รุ	- ซุ ล	ทุ ดุ -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์แสดงความสามารถของมือซ้ายในการตีเรียง 4 เสียง (--ซุ ล ทุ ดุ--) แล้วจบประโยคโดยการย่อจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยคู่ 8

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 10

ทำนองหลัก

-- มี มี	- มี --	รี่ รี่ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - รี่
- ม --	- ซ - ร	--- ดุ	--- ซุ	--- ลุ	--- ทุ	--- ดุ	--- ร

ทางระนาดทุ้ม

- ซ - ซ	-----	- มี - รี่	-----	-- ซ -	ด ล --	ซ ฟ --	-- รี่ -
-- ซุ -	ล ทุ ดุ ร	-- ร -	ด ทุ ล ซุ	-----	-- ซ ฟ	-- ม ร	-- ร -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้การแสดงความสามารถของมือซ้ายในการตีเสียงเรียง 4 เสียงขึ้นลง (ล ทุ ดุ ร ทุ ล ซุ) และย่อจังหวะไปตกมือขวาในครั้งที่ 5

3.7 การใช้มือซ้ายเหวี่ยงด้ามเงินทำนองเป็นคู่ 4 ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก

- ชล	- ด - ริ	- ม - ริ	- ด - ล	- ล - -	ชช - -	ลล - -	ด ด - ริ
- - ฟ -	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ม	- ม - ร	- - - ม	- - - ด	- - - ร

ทางระนาดทุ้ม

ด - ชล	- - ด ริ	- ม - -	- ริ - -	- - ด -	- ช - -	ฟ - - ม	- - - ริ
- ม - -	ชล - -	ด - - ริ	- - ด ล	- - ร	ช - ด ฟ	ทุ ม	ล ร - ร

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษในวรรคที่ 2 ด้วยการแสดงความแม่นยำของมือซ้ายในการเหวี่ยงเป็นคู่ 4 ชั้นลงอย่างรวดเร็ว (--ดร ชชดฟ ฟทุมม ลร-ริ) แล้วจบประโยคด้วยคู่ 8

3.8 การตีสวนมือเข้าและการตีสวนมือออก ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก

- ด - ฟ	- - ชล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ร - -	ด ด - -	ฟ ฟ - -	ชช - ล
- ช - ฟ	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล

ทางระนาดทุ้ม

- - ริริ	ม ริ - -	ริ ด - -	ด ล - -	- - - ม	- - ร ฟ	- - - -	- - ล -
ด - - ริ	- - ด ล	- - ล ช	- - ช ฟ	- ด - -	ร ด - -	ม ร ด ล	- - ล -

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีสวนทำนองออก สลับขวาซ้ายมาลงคู่ 8 ที่ลูกตกของทำนองหลัก

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

- ล ด -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- ด - ริ	- ด - ล	- - ชช	- ล - ด
- - - ช	- - ฟ ม	ร ด - -	ร ม - -	- ด - ร	- ด - ม	- ร - -	- ม - ด

ทางระนาดทุ้ม

--- ดุ	-- ดุ ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	----	ล ท --	ท ด --	ด ร --
ร - ล -	ช ล --	ดุ ร --	ดุ ร --	-- ช -	-- ท ล	-- ดุ ท	-- ร ด

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีสลับมือทีละสองเสียงแยกมือหลอกล่อทำนองระหว่างเสียงสูงและเสียงต่ำ (ลททล ทดตุ ดรรด)

ตัวอย่างที่ 3

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก

-- ล -	ล - ช -	ฟ - ช -	ช - ฟ -	-- ท	--- ดุ	----	- ดุ ร - ฟ
---	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ดุ	---	- ล - ช	- ล -	ท - - - ฟ

ทางระนาดทุ้ม

-- ด -	ล ช --	- ร --	- ฟ --	---	ดุ ฟ --	ร ช --	ฟ ล --
ฟ -- ช	-- ฟ ร	-- ดุ ล	-- ร -	ดุ - ดุ ล	-- ร ด	-- ฟ ร	-- ช ฟ

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษตบแต่งทำนองด้วยการตีมือซ้ายและมือขวาตีสลับแยกมือออก (--ดุ ล ดุฟร ดุรฟร ฟลชฟ)

3.9 การตีเสียงสะบัดแบบกระชั้น ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 2 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก

-- ดุ ร	- ฟ - ร	-- ดุ ร	-- ฟ ช	-- ล ท	ด ท --	ด ล --	ล ช --
- ล --	ดุ - ดุ -	ดุ ล --	ดุ ร --	ฟ ช --	-- ล ช	-- ช ฟ	-- ฟ ร

ทางระนาดทุ้ม

ฟ - ดุ -	-- ดุ ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	-- ช	ล - ล ท	- ท ด -	ด ร --
- ล - ล	ช ล --	ดุ ร --	ดุ ร --	- ฟ -	- ช --	ล -- ท	---

อธิบาย: ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะบัดแบบกระชั้นในท้องที่ 5 ถึงท้องที่ 8 (-ฟ-ช ลชลท ลทตท ดุ-ร)

จากการศึกษาวิเคราะห์เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางครุสมภพ ข้าประเสริฐ ในเรื่องลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง และการใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งขึ้น สามารถนำมาสรุปได้ดังต่อไปนี้

ลักษณะกระสวนของทำนองเพลง ที่ได้รับการถ่ายทอดจากท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ลักษณะกระสวนของทำนองเพลงของเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางครุสมภพ ข้าประเสริฐ มีแนวทางที่ได้รับการถ่ายทอดจากท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ดังต่อไปนี้

- ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 5
- ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4
- ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6
- ท่อน 2 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 3
- ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1
- ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6
- ท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 7
- ท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 8

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

1. มีการนำโครงสร้างของทำนองหลัก มาใช้ในการขึ้นต้นบทประพันธ์และในช่วงท้ายของการบรรเลงแต่ละเที้ยวและในการลงจบบทประพันธ์ ถือเป็น การให้ความสำคัญกับโครงสร้างของทำนองหลักตามหลักการประพันธ์เพลงเดี่ยวโดยชนบทไทย

2. มีลักษณะกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลักจำนวน 25 ประโยค และไม่สัมพันธ์กับทำนองหลักจำนวน 27 ประโยค แสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับกระสวนของทำนองหลัก แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องการเพิ่มความหลากหลายในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

3. มีการใช้วิธีการตกแต่งการดำเนินทำนองที่สวนทางกับทำนองหลัก เช่น กระสวนของทำนองหลักดำเนินอยู่ในระบบเสียงสูง แต่ผู้ประพันธ์นำเสนอนในระบบเสียงต่ำ โดยคำนึงถึงความ

ต่อเนื่องสัมพันธ์กันกับประโยคก่อนหน้าและประโยคถัดไป แสดงให้เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์มีความสามารถในการเรียงร้อยทำนองเป็นอย่างดี ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 2
- ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 2
- ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 3
- ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 8
- ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 1
- ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 2

ฯลฯ

4. มีการนำโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงปัญจมูล เข้ามาเป็นตัวเชื่อมทำนองในประโยค ให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืน ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 2,5 และ 7
- ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 7
- ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 1 และ 2
- ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 1
- ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 1 และ 7

5. มีวิธีการเรียงร้อยสำนวนในบางประโยค เช่น ในวรรคแรกบรรเลงทำนองห่างๆ ในวรรคที่ 2 ได้เพิ่มพยางค์ให้ถี่ขึ้นโดยเรียงร้อยต่อจากวรรคแรก ทำให้ทำนองมีการเคลื่อนไหวเหมือนกับลูกคลื่น ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 4
- ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

6. มีการดำเนินทำนองพลิกกลับจากระบบเสียงสูงมาเป็นระบบเสียงต่ำโดยฉับพลัน ทั้งนี้เพื่อความสวยงามในการใช้มือในการบรรเลงและความหลากหลายของสำนวน ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 7 ต่อเนื่องกับท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 8

7. มีการใช้สำนวนแบบที่เรียกว่า กลอนฝาก ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 8 ต่อเนื่องกับท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 1

8. มีการใช้สำนวนกลอนที่ไม่คำนึงถึงเสียงตกของทำนองหลัก แต่คำนึงถึงความสัมพันธ์ในความต่อเนื่องของสำนวนกลอนและความสวยงามของการใช้มือในการบรรเลง ดังต่อไปนี้

- ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 7 และท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 8

การล้อเลียนสำเนียง

1. มีการประพันธ์ที่ใช้วิธีล้อเลียนสำเนียงกับประโยคที่ได้เคยแปรทำนองไปแล้ว ดังต่อไปนี้
 - ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 1 และท่อน 3 เทียบกลับประโยคที่ 7
2. ในประโยคต้นที่มีการบรรเลงซ้ำกัน ผู้ประพันธ์ใช้ความสามารถในเชิงการประพันธ์ โดยการแปรทำนองให้ต่างกันหลากหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้
 - ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 6 และท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 6
 - ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 7 และท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 7 และท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 9 และท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 9
 - ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 1 และท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 3 และท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 1 และท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 3
 - ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 6 และท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 6

ลักษณะจังหวะในการบรรเลง

1. มีการตกแต่งทำนองในลักษณะที่เรียกว่า ตีล็กจังหวะ ดังต่อไปนี้
 - การลวงหน้า พบในจำนวน 8 ประโยค
 - การย่อจังหวะ พบในจำนวน 30 ประโยค
 - การเน้นที่จังหวะยกในพยางค์ที่ 2 ของห้องเพลง (-x--) พบในจำนวน 19 ประโยค
 แสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์มีแนวทางในการใช้วิธีหลอกล่อกับจังหวะประเภทย่อจังหวะ การเน้นที่จังหวะยกในพยางค์ที่ 2 ของห้องเพลง มากกว่าการลวงหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

1. มีการใช้มือซ้ายในการดำเนินทำนองเพียงข้างเดียวในหลายประโยค แสดงให้เห็นถึงกำลังความสามารถและความแม่นยำของการใช้มือซ้ายได้เป็นอย่างดี ดังประโยคต่อไปนี้
 - ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 6
 - ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 3

2. พบการใช้ลูกถ่างเป็นคู่ผสมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ลูกถ่างคู่ 10 พบในจำนวน 1 ประโยค
- ลูกถ่างคู่ 11 พบในจำนวน 5 ประโยค
- ลูกถ่างคู่ 12 พบในจำนวน 1 ประโยค
- ลูกถ่างคู่ 13 พบในจำนวน 1 ประโยค

แสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์มีแนวทางในการใช้วิธีการตีเสียงลูกถ่างคู่ 11 มากกว่าลูกถ่างคู่ผสมอื่นๆ

3. มีการใช้ลูกฝรั่งในการตีข้ามเสียงแบบที่เรียกว่า ตีกระจายคอर्ड โดยบรรเลงในลักษณะของการนำโน้ตของกลุ่มเสียงปัญจมูลในพยางค์ที่ 1,3,5,8 มาดำเนินทำนอง ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

4. มีการตีกระทบสองเสียง ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 1
- ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 7
- ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 3
- ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 3
- ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 8
- ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 4

5. มีการใช้มือซ้ายและมือขวาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ คือ

5.1 การจบประโยคด้วยมือซ้ายแล้วขึ้นประโยคใหม่ด้วยมือขวา

5.2 การจบประโยคด้วยมือขวาแล้วขึ้นประโยคใหม่ด้วยมือซ้าย

6. มีการตีเสียงสะบัด ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 1

7. มีการตีเสียงสะเดาะ ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 2,3,4,5,6 และ 7
- ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 3
- ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 2 และ 5
- ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 1 และ 4
- ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 2,3,4 และ 7
- ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 3 และ 9

8. มีการตีเสียงคูด ดังประโยคต่อไปนี้
 - ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 1 และ 4
 - ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 2,6 และ 8
9. มีการใช้มือในการตีเรียงเสียง 4 เสียง ดังประโยคต่อไปนี้
 - ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 5
 - ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 10
 - ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 1
10. มีการใช้มือซ้ายเหยียดดำเนินทำนองเป็นคู่ 2,3 และ 4 ดังประโยคต่อไปนี้
 - ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 6
 - ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 6
 - ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 2
 - ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 1,5 และ 8
11. มีการตีเสียงสะบัดแบบกระชั้น ดังประโยคต่อไปนี้
 - ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 7

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง และการใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งขึ้นของเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ มีลักษณะเฉพาะตัวที่แสดงออกซึ่งเอกลักษณ์ของเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ ดังต่อไปนี้

1. มีการนำโครงสร้างของทำนองหลัก มาใช้ในบทประพันธ์ ถือเป็น การให้ความสำคัญกับโครงสร้างของทำนองหลักตามหลักการประพันธ์เพลงเดี่ยวโดยคนไทย
2. มีการให้ความสำคัญกับกระสวนของทำนองหลักแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะเพิ่มความหลากหลายในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก
3. มีการคำนึงถึงความต่อเนื่องสัมพันธ์กันกับประโยคก่อนหน้าและประโยคถัดไปแสดงให้เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์มีความสามารถในการเรียงร้อยทำนองเป็นอย่างดี
4. มีการนำโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงปัญจมูล เข้ามาเป็นตัวเชื่อมทำนองในประโยค ให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืน
5. มีการเรียงร้อยทำนองเคลื่อนไหวเหมือนกับลูกคลื่น แสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์มีความสามารถในการเรียงร้อยทำนองเป็นอย่างดี

6. มีการใช้สำนวนกลอนที่ไม่คำนึงถึงเสียงตกของทำนองหลัก แต่คำนึงถึงความสัมพันธ์ในความต่อเนื่องของสำนวนกลอนและความสวยงามของการใช้มือในการบรรเลง
 7. มีการประพันธ์ที่ใช้วิธีล้อเลียนสำเนียงกับประโยคที่ได้เคยแปรทำนองไปแล้ว และในประโยคต้นที่มีการบรรเลงซ้ำกัน ผู้ประพันธ์แปรทำนองให้ต่างกันหลากหลายรูปแบบ แสดงซึ่งความสามารถในเชิงการประพันธ์เป็นอย่างดี
 8. มีแนวทางในการใช้วิธีหลอกล่อกับจังหวะประเภทย่อยจังหวะ การเน้นที่จังหวะยกในพยางค์ที่ 2 ของห้องเพลง มากกว่าการล่องหน้า
 9. มีการใช้มือซ้ายในการดำเนินทำนองเพียงข้างเดียวในหลายประโยค แสดงให้เห็นถึงกำลังความสามารถและความแม่นยำของการใช้มือซ้าย
 10. มีแนวทางในการใช้วิธีการตีเสียงลูกต่างคู่ 11 มากกว่าลูกต่างคู่ผสมอื่นๆ
 11. มีการใช้มือซ้ายและมือขวาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ ตามหลักการปฏิบัติระนาดทุ้มชั้นสูง
 12. มีการให้ความสำคัญกับกระสวนของทำนองเพลง โดยเน้นความหลากหลายในการแปรทำนอง (สำนวนกลอน) มากกว่าความหลากหลายในการใช้มือในการบรรเลง (ความโลดโผน)
- ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง และการใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งขึ้นของเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ข้าประเสริฐ จึงนับเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แสดงออกซึ่งประสบการณ์ ความรู้ความสามารถของครูสมภพ ข้าประเสริฐ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอัจฉริยะทางดนตรีไทยของท่านได้อีกบทเพลงหนึ่ง